Leto LXXI, št. 192 a · Spedizione in abbonamento postale · Poštnina plačana v gotovini · Cena L 0.80

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001 - 4004
Mesečna naročnina 18 lir, za inozemstvo 31·50 lir.
Ček. rač.: Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate
Izključna pooblaščenka za domače in inozemske oglase: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

SLOVENEC

AVGUST - 1943
24
TOREK

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

Znatno letalsko delovanje

V raznih bojih je bilo sestreljenih 18 sovražnih letal

Vrhovno poveljstvo, vojno poročilo št. 1185:

Sovražno letalstvo je napadalo mesto Salerno ter povzročilo občutno škodo.

V hudih bojih z nemškimi lovci je zgubilo 13 strojev.

Ko so štiri letala obstreljevala pristanišče Prevesa (Grčija), je obrambni ogenj in ogenj pomorskih edinic sestrelil dvoje napadajočih letal.

V noči na 22. avgust je protiletalsko topništvo v Crotone-ju sestrelilo dva bombnika v okolici mesta, enega pa v morje pri rtu Colonna.

General Ambrosio.

Prisrčni odnošaji med Italijo in Švico

Bern, 23. avg. Agencija Stampa Media poroča švicarskim listom Ticinskega kantona o zelo prisrčnih odnošajih med Italijo in Švico. Nato nadaljuje: Švica, zvesta svojemu načelu nevtralnosti in lojalnosti do sosednjih držav je zgolj sprejela na znanje spremembo režima v Italiji, ker se zvesta svojemu načelu nevmešavanja v notranje zadeve drugih držav ter ljubosumna na svojo lastno neodvisnost in svobodo nikdar ni bavila z notranjimi dogodki v Italiji, razen v kolikor so vplivali na odnošaje med Italijo in Švico. Sedaj lahko ugotavlja, da so ti odnošaji ostali prisrčni tudi z novim režimom, ki kakor prejšnji skuša olajšati promet med morjem in Švico, ki je za Švico življenjskega pomena, saj ima Švica skozi Genovo edino možnost za uvoz iz tujine. (»Il Piccolo«.)

Notranji in zunanji položaj v Bolgariji

Carigrad, 23. avg. as. Poseben dopisnik turškega lista »Tasviri Efkar« je poslal poročilo o razgovoru s predsednikom bolgarske vlade Filovim. Filov je med drugim povedal, da so gola propaganda vse vesti, ki krožijo po svetu glede notranjega položaja v Bolgariji. Bolgarija živi v miru, saj je dosegla svoje narodne vzore. V Bolgariji ni možno nobeno komunistično gibanje, kajti med 10 milijoni prebivalcev je komaj 200 komunistov. Glede glasov o ločenem miru je predsednik bolgarske vlade dejal, da se Bolgarija s takšnimi mislimi ni nikoli bavila, kajti to bi bilo izdajstvo nad domovino. Kar se pa tiče odnošajev med Turčijo in Bolgarijo, Bolgarija noče nič drugega, kakor živeti v miru s Turčijo, saj vendar nima nič pohlepa po turškem ozemlju, enako kakor Turki ne po bolgarskem.

Načela švedske zunanje politike

Stockholm, 23. avg. as. Zunanji minister Gunther je imel v Karlskroni govor, v katerem je med drugim dejal: Naše stališče je vedno isto, naša politična linija je vedno linija miru in nevtralnosti. Kadar majhna država kot je Švedska dolgo hodi lastno pot izven svetovnih dogodkov, tvega nevarnost, da bo postala osamljena. Ko se povrneta na svet mir in človečanstvo, bomo gotovo imeli zopet takoj velike izmenjave in mogoče se jim bomo težko privadili. Upamo, da bomo lahko zlomili našo osamljenost, ki jo je narekovala le nujnost in ko bo prišel čas, bomo zopet lahko stopili v stik s številnimi pozitivnimi silami na drugih, bodisi bližnjih bodisi daljnjih straneh. Naša naloga bi se dala na kratko takole označiti: stik s svetom in dejanska udeležba pri delu za svetovno obnovo na osnovi miroljubne politike do vseh taborov. Med vojno mora Švedska hoditi svojo pot, pri gradnji novega sveta, ki bo nastala po vojni, pa hoče tudi Švedska sodelovati ter prevzeti iz tega izhajajoča bremena in obveznosti. Ne maščevanje, ampak odpuščanje mora biti temelj za sožitje narodov, ki so si zdaj sovražni. Ne sovraštvo in tlačenje, ampak strpnost in spoštovanje svobode drugega morajo biti bistvene točke razmerja vsake države do drugih držav.

Križi in težave v Quebecku

Bern, 21. avg. as. Brzojavke iz ameriškega vira v Quebecku poročajo o govoricah, da je bila glavni predmet razgovora med Rooseveltom in Churchillom poslanica iz Moskve, v kateri pravi, da je sovjetska vlada zadovoljna z bližnjim napadom proti južni Evropi, a dodaja, da bi se bilo treba še to jesen lotiti velikega napada čez Rokavski preliv, ker bi imel takšen napad večji vojaški pomen. Izjavljajo, da Rusi Anglosasom v tej poslanici priporočajo, naj prično z nastopi, ki bi prisilili Nemce, da umaknejo vsaj 60 divizij z vzhodnega bojišča, kar bi rdeči vojski omogočilo osvojitev rodovitnega ozemlja, ki ga je tako hudo potrebna. To bi olajšalo prehrano Rusije, ki bi mogla poleg tega doseči zmago še pred koncem zime. Mnenja Angležev in Amerikancev so deljena, kar zadeva napad na zahodno Evropo. Zavezniki baje še niso sklenili, ali naj bi prišlo do takega napada proti koncu poletja ali pa bi čakali na pomlad, medtem pa bi še naprej uničevali glavna nemška industrijska središča.

Stockholm, 23. avg. as. Iz Quebecka poročajo: Kanadski ministr. preds. Mackensie King je napovedal Rooseveltov govor v dvorani kanadskega parlamenta v Ottawi. Ta govor bo imel Roosevelt jutri. V Quebeck je prispel tudi Cordell Hull. Posveti med Churchillom in Rooseveltom se bodo končali jutri, vojaški voditelji pa bodo delali do konca tega tedna.

Zürich, 23. avgusta. as. Washingtonski dopisnik lista »Neue Züricher Zeitung« poudarja v svojem nedeljskem poročilu, kako si vsi udeleženci konference v Quebecu žele, da bi se odnošaji med zavezniki in Rusijo izboljšali. Skupen občutek, ki je prevladoval v časnikarskih krogih, je povedal Ernst Lindeleyncon z besedami: »Vezi med zavezniki se rahljajo, pa vendar se vzbuja želja, da bi prišlo do tesnejših odnošajev in sodelovanja, ki bi prineslo stvarne sadove. Ozračje nezaupljivosti, ki se oglaša pri sovjetskih državnikih ter tudi v različnih plasteh ameriškega javnega mnenja, pa temelji na dogodkih, ki spadajo v zgodovino in ki ovirajo tesno sodelovanje. V Washingtonu menijo, da se sovjetsko nezaupanje do zahodnih sil opira na mišljenje, da londonska in washingtonska vlada ne mislita priznati ruskih zahtev. Zahodna meja, ki bi jo Rusija rada imela, poudarjajo v nekaterih ameriških krogih, je meja iz leta 1940 in obsega tudi Zahodno Ukrajino, Severno Bukovino ter Letonsko, Litvo in Estonsko. Razen tega bi Rusi radi videli neodvisno Poljsko, toda pod pogojem, da ne bo postala zametek za zvezo zahodnih evropskih držav, ki bi se razvile v varstveno pregrado proti Rusiji. Jasne so tudi izjave, ki jih je dal predsednik upravnega odbora raznih letalskih družb Richenbacher, ko se je vrnil z dolgega potovanja po Rusiji in Kitajski. Mož je izrekel prepričanje, da nobena od obeh držav ne sklepala ločenega miru.

Buenos Aires, 23. avg. as. Danes je prišel v Quebeck zunanji minister čungkinške Kitajske in je bil sprejet pri kanadskem ministrskem predsedniku.

Sovjeti in Japonska

Rim, 23. avg. V zvezi s konferenco v Quebecku, ki se že bliža h koncu, se »Popolo di Roma« v nekem uvodniku bavi s vprašanjem, kakšne sporazume bosta dosegla Churchill in Roosevelt. O teh sporazumih se zelo malo sliši in razni časnikarji, ki so prišli v kanadsko prestolnico, so iskali »vzroke«, zakaj je vse tako tajno in skrivnostno. Eden teh vzrokov naj bi bil takozvani »škandal«, ker Stalina ni na konferenci. »Popolo di Roma« nadaljuje: Zgodovina nas uči, da so imele razne vojaške zveze že same v sebi kal bodočih sporov; izkušnja pa kaže, da se takšne zveze ohranjajo vsaj tako dolgo, dokler traja vojna. V sedanjem primeru se lahko zdi tesna zveza med bogataši in boljševiki še tako nenaravna in nelogična, ne sme pa se pozabiti, da številne koristi in življenjske potrebe silijo Anglosase in Ruse k skupnemu koraku. Za Stalina bi bilo zelo nerodno, če bi prisostvoval konferenci v Quebecku, kjer so govorili tudi o sporu z Japonsko, ki jo smatrajo Angloamerikanci za svojega glavnega nasprotnika. Po drugi strani pa so odnošaji med Rusijo in Japonsko normalni in zadnje čase se je trgovska izmenjava med obema državama celo povečala. Stalina zanima predvsem drugo bojišče in razbremenitev nemškega pritiska, in to vprašanje bodo rešile bolj vojaške zadeve kakor pa navzočnost Stalina ali pa kakega njegovega zastopnika v Quebecku. (»Il Piccolo«)

Angleži priznavajo velike izgube ladij v sicilskih vodah

Lizbona, 21. avgusta. s. Angleški mornariški krogi priznavajo, da je angleško in ameriško trgovsko brodovje pri oskrbovanju bojujočih se čet na Sicilij utrpelo hude izgube. Angleži so navedli številko izgub, ki se domala sklada s številko, omenjeno v vojnih poročilih osi. Angleži so že začeli čutiti, da se izgube ladij poznajo v bolj omejenem oskrbovanju čet na Siciliji. V anglosaških krogih priznavajo, da so za ta vojni nastop računali s hudimi izgubami ladjevja, a da so stvarne izgube njihove račune presegle kar za 00 odstotkov.

Poveljnik II. madžarske armade, general Jany, je odstopil s svojega mesta. Državni upravitelj je odstop sprejel ter se generalu zahvalil za zvesto službo domovini. II. madžarska armada se je udeleževala obrambnih bojev v zimski bitki na ruskem bojišču.

Novi težki boji na vzhodu

Sovražni sunki pri Miusu in Izjumu odbiti — Sovražna skupina obkoljena pri Harkovu Harkov izpraznjen — Včeraj je bilo uničenih 409 tankov

Hitlerjev glavni stan, 23. avg. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

V trajnih težkih bojih so bili tudi včeraj na odseku ob Miusu vsi sovražni poskusi prodorov odbiti. Pri Izjumu je zopet oživelo bojno delovanje. Sunki močnih sovjetskih pehotnih in oklepnih oddelkov so bili od naših čet v protinapadih prestreženi in razbiti. Samo na odseku enega armadnega zbora je bilo uničenih nad 130 oklepnih vozil.

Tudi v prostoru pri Harkovu se nahajajo oddelki vojske in SS v težkih bojih s sovjetskimi pehotnimi in oklepnimi silami. Harkov, ki je v teku bojev na vzhodu večkrat spremenil gospodarja in predstavlja samo še kup razvalin, je bil v okviru po načrtu izvedenih premikov zopet izpraznjen.

Severozapadno od Harkova se je nadaljevalo čiščenje ozemlja, kjer je neka sovražna bojna skupina obkoljena od nemških grenadirjev. Število ujetnikov in plena narašča.

Povsod, kjer so Sovjeti na drugih odsekih napadli, so bili kljub uporabi svežih čet z visokimi izgubami odbiti.

Včeraj so izgubili boljševiki na vzhodnem bojišču 409 oklepnih vozil in 73 letal.

Nad Salernskim zalivom so nemški lovci sestrelili 13 sovražnih letal.

Pri bojih nad zasedenim zapadnim ozemljem in nad Atlantikom je bilo sestreljenih 11 nadaljnih, večinoma večmotornih letal.

Oddelki britanskih bombnikov so preteklo noč brez načrta napadli zapadno nemško ozemlje. V več krajih so razdiralne in zažigalne bombe zadele predvsem javna poslopja, med njimi cerkve, bolnišnice in šole. Prebivalstvo je imelo majhne izgube. Po dosedanjih podatkih je bilo sestreljenih 5 sovražnih bombnikov.

Hitra nemška bojna letala so v noči na 23. avgust napadla z bombami težkega kalibra ozemlje Londona in posamične cilje ob južnovzhodni obali otoka.

Po dnevnih napadih ameriških bombnikov na nemška mesta dne 17. avgusta je bilo po šele sedaj zaključenih podatkih sestreljenih ne kakor je bilo prvotno javljeno 56 letal, temveč skupno 101 štirimotorno letalo.

Cilji sovjetske poletne ofenzive

Berlin, 23. avgusta. Tudi v zadnjih 24 urah Sovjeti niso mogli doseči nikakega uspeha na vzhodnem bojišču. Na jugu Mannsteinove čete ne le da niso sovražnika zadržale, marveč so bile ponekod napadale in zaustavile vse sovražnikove vdore. Vse kaže, da so Sovjeti za ceno velikanskih izgub dosegli le neznatne krajevne uspehe. Očividno pa je, da igrajo za vse. Med Bjelgorodom in Miusom izvajajo naravnost titanske poskuse za predor skozi nemško obrambno razvrstitev. Njihov neposredni cilj je Harkov.

Navzlic strahotnim vrzelim, ki jih je naredilo nemško orožje med sovjetskim vojaštvom in v njegovem vojnem stroju, ni pričakovati zmanjšanja groznega pritiska. Verjetneje se bo zgodilo ravno nasprotno, prihodnje dni ali prihodnje tedne se bo sovjetski pritisk še povečal, kajti Stalin bo skušal doseči vsaj kak prestižni uspeh, da bi se lahko nanj oprl v diplomatsko-vojaški igri z anglosaškimi zavezniki. Po drugi strani mu Anglosasi stalno vlivajo poguma, pričakujoč uresničitve svojega starega načrta, to je zloma Hitlerjevega vojnega stroja na eni strani ter izčrpanje Stalinovega vojnega stroja na drugi strani. Najhujši boji divjajo pri Harkovu. Na tem odseku sovražnik stalno pošilja nove rezerve na bojišče. Nemške čete se borijo s skrajno zagrizenostjo in zadržujejo naraščajoč sovjetski pritisk tudi na tistih odsekih, kjer ni dovolj prostora za taktiko prožne obrambe, kakor na primer južnozahodno od Bjelgoroda. Sovjeti se nadčloveško trudijo, da bi Nemcem iztrgali pobudo. V ta namen napadajo na različnih točkah in ovirajo nasprotnika, da se ne more zbrati na določenih točkah, kjer pričakuje glavni končni sunek.

Sestanek treh v Londonu?

Opaža se tudi živahna delavnost katoliških krogov

Bern, 23. avg. Moskovski list »Vojna in delavski razred« piše, da je prišel čas za odločilni napad na Nemčijo. List pravi, da je mnenje Rusije samo eno: Prišla je ura, ko je treba preiti od besed k dejanjem, ko je treba zadati sovražniku skupen udarec od vzhoda in zahoda, udarec, ki bo skrajšal vojno. List nadalje pravi, da bi bila potrebna konferenca med Angleži, Rusi in Amerikanci. Na tej konferenci naj bi se dogovorili za skupen nastop proti Hitlerju in pripravili osnove bodočega stalnega miru. Govori se, da se bo bivši sovjetski londonski poslanik Majski vrnil v Anglijo in pripravil gori omenjeni sestanek treh. V Londonu priznavajo, da članek tega sovjetskega lista pripravlja pot moskovski želji po sestanku treh v Londonu. (»Gazzetta del Popolo«.)

Lizbona, 23. avg. Časnikarji so vprašali ameriškega podtajnika v zunanjem ministrstvu Sumnerja Wellesa, če bo Majski res prišel v London pripravljat konferenco treh za pogovore o vojni in o vprašanjih povojne ureditve. Sumner Welles je izjavil, da želi vlada Združenih držav vsak čas in na vse možne načine popolnoma sodelovati s Sovjetsko Zvezo pri nadaljevanju vojne.

Še bolj zanimivo pa je delovanje katoličanov, živečih bodisi v Ameriki, bodisi v ostalem svetu. Govori se, da je katoliški nadškof v Newyorku msgr. Spellmann poročal Rooseveltu in Churchillu o svojih pogovorih s papežem in z generalom Francom o pogledih katoliške cerkve na povojne razmere. Pravijo, da je ta dogodek zbudil veliko pozornost pristojnih krogov v Quebecku. V zvezi s tem naglašajo, da je imel tudi kanadski ministrski predsednik Mackensie King dolg razgovor s primasom Kanade kardinalom Villeneuve. Tajnik kardinala Villeneuve ni hotel časnikarjem ničesar povedati o vsebini tega razgovora, dejal pa je, da bo prišel v Quebeck verjetno tudi škof Spellmann. Duhovščina v Kanadi ne odobrava napadov na Rim. (Stampa Sera«.)

V treh tednih potopljenih 60 sovražnih ladij

Berlin, 23. avg. Nemška uradna poročevalska agencija je zvedela, da je bilo od 1. do 20. avgusta potopljenih 60 sovražnih ladij s 327.000 tonami. Več ali manj poškodovanih pa je bilo 108 ladij s 400.000 tonami. Nemška uradna poročevalska agencija naglaša, da je bilo tako v dvajsetih dneh uničenih ali za dolgo onesposobljenih nad 700.000 sovražnega ladijskega prostora.

Tekma med Sovjeti in Amerikanci v Iranu

Ankara, 23. avg. as. Po sovjetskem vzgledu so tudi ameriške oblasti začele v Perziji razvijati med perzijskimi študenti propagando za pritegnitev v višje severnoameriške šole. Obljubljajo jim študijske podpore, razne olajšave, skoraj brezplačno potovanje in bivanje v Združenih državah itd. Kakor je znano, so sovjetske oblasti na podlagi zadnjih kulturnih sporazumov že začele pošiljati iranske dijake in učitelje na študijsko izpopolnjevanje v Rusijo.

Carigrad, 23. avg. as. Severnoameriški krogi izjavljajo, da je sovjetska vlada pri svoji zahtevi po drugem bojišču v Evropi Angliji in Združenim državam nujno svetovala, naj se izogneta vojaških nastopov v južnovzhodnih evropskih pokrajinah ne toliko iz strateških, kakor političnih razlogov. Boljševiška Rusija ne bi rada gledala morebitnega angloameriškega vdora na Balkan.

Italija brani svojo čast

Carigrad, 23. avg. as. List »Džumhurijet« posveča članek Italiji in poudarja presenečenje in razočaranje, ki so ga morali požreti spričo italijanske odpornosti, ko so mislili, da bo s padcem fašizma padla tudi Italija sama. Članek ugotavlja, da hočejo Italijani zlasti braniti čast svoje domovine.

Rim — odprto mesto

Rim, 23. avg. as. 20. avgusta so v prvih nočnih urah nasprotnikova letala preletela Rim ter metala letake in rakete, da bi fotografirala. Rimsko prebivalstvo je lahko ugotovilo, da se protiletalska obramba pri tej priliki sploh ni oglasila, da niso ne nastopili žarometi ne nočni lovci. Meščani so se prepričali, da je vse to del ukrepov, ki se izvajajo po sporočilu dne 14. avgusta, ko je bil Rim razglašen za nevojaško mesto.

Moskva odpoklicala še Litvinova

Lisbona, 23. avg. as. Kakor poroča uradna angleška agencija, sta bila Majski in Litvinov odpoklicana od veleposlanika iz Londona in Washingtona zato, ker bodo njune izkušnje potrebne v Moskvi v trenutku, ko začenjajo zaradi ugodnega poteka vojne zoreti številna politična vprašanja o političnih odnosih do evropskih držav ter o ureditvi povojnih razmer. Na prvem mestu vseh sovjetskih skrbi je hitra ustvaritev kopenskega bojišča proti Nemčiji na zahodu, istočasno pa morajo biti z zahodnimi zavezniki rešena številna sedanja in bodoča vprašanja. Stalin je večkrat pojasnil rusko zunanjo politiko. Glavni cilj te politike je — kar se tiče oblike bodočih vlad — da jih ne preveva sovraštvo, temelječe na neozdravljivih predsodkih proti Sovjetski Zvezi in v ta namen se pazljivo zasleduje stališče vlad Združenih držav in Anglije do nominelnih vlad v Londonu ali drugih zasedenih držav in treba je odkrito povedati, da so nekateri odnošaji rodili bojazen med zavezniki.

Stockholm, 23. avg. as. Moskovski dopisnik radijske družbe »Columbia Broadcasting« je v nekem radijskem komentarju izjavil, da je bil Litvinov zato odpoklican iz Washingtona kot sovjetski veleposlanik, ker je hotela Moskva s tem protestirati pri Angležih in Amerikancih, ki nočejo odpreti drugega bojišča. Dejal je: »V Sovjetski Zvezi smatrajo, da je Rusija dve leti sama prenašala glavno težo vojne in da je zdaj prišel trenutek, ko morajo zahodne sile priti od besed k dejanjem.

»Nevidni gost« v Quebecku

Stockholm, 23. avg. »Sunday Times« piše o »nevidnem gostu«, to je sovjetskem zavezniku, ki ga ni na konferenci v Quebecku. List pravi, da bo morala nastati odločitev o drugem bojišču. Za zadovoljitev Sovjetske Rusije pa ne zadošča samo drugo bojišče, marveč tudi prepustitev kakega strateškega položaja v Sredozemlju. O razvoju vojne po končanih bojih na Siciliji pa se zdi, da se Angležem ne zdi dovolj gospodaren poskus invazije v celo Italijo. Vojaški komentarji pravijo, da govore le o zasedbi južne Italije, od koder bi Anglosasi lahko uspešno bombardirali Donavsko kotlino ter proge za dovoz petroleja v Nemčijo. Prav tako bi lahko bombardirali Nemčijo samo.

Roosevelt in Churchill sta še vedno pred nerešenim sovjetskim vprašanjem. Angleški tisk govori o tem zelo zagonetno, pa vendar poučno. Rusija zahteva, grozi, ona je nevidni gost pri posvetih v Quebecku, ona teria od zaveznikov žrtve, ona pomeni veliko coklio za vsak nov načrt, ki ga sanjajo zahodnjaki. (»Le Ultime Notizie«.)

Ugibanja o Quebecku

Bern, 23. avgusta. Washingtonski dopisnik lista »News Cronicle« poroča iz Quebecka: Ne smemo pozabiti, da se velika množica Amerikancev in večina severnoameriških politikov ne zanima toliko za vojno proti Italiji in Nemčiji, kakor za vojno proti Japonski. Ameriška javnost Rooseveltu nikdar ne bo odpustila in mu bo to ob prvi priliki pokazala, ako bo skušal potegniti Amerikance v vojno proti Evropi, kar bo le zavleklo vojno proti Japonski. Dopisniku se torej zdi mogoče, da se v Quebecku ni toliko odločalo o odprtju drugega bojišča, temveč o napadu na Japonsko in o nadaljevanju ofenzive proti Italiji. (»Il Piccolo«.)

Pred velikimi napadi na Berlin?

Stockholm, 23. avg. »Dagens Niheter« poroča, da ima konferenca v Quebecku med drugim tudi namen, izdelati načrt za splošen letalski napad na Nemčijo. Rusi se bodo morali zavezati, da bodo v ta namen uporabili večino štirimotornikov, katere so dobili od Združenih držav. Govorijo o istočasnem anglo-ameriško-sovjetskem bombardiranju Berlina. (»L'Avvenire d'Italia«)

Špansko ogorčenje nad napovedmi o neusmiljeni letalski vojni

Madrid, 23. avgusta. s. Izjave britanskega informacijskega ministra Braekena, da sta se Roosevelt in Churchill razglasila za »viteza brez usmiljenja« in da so bili izgotovljeni načrti za totalno vojno, v kateri bodo bombardirali, požgali in porušili vse države, povzročiteljice vojne, so v španskem javnem mnenju naredile silo porazen vtis. Poudarjajo, da ni bilo treba vzdevati si novih zvenečih oznak, da je svet lahko spoznal nove Atile v Evropi, kajti zadosti zgovorno pripovedujejo o tem ruševine cerkva in bolnišnic, človekoljubnih ustanov ter kulturnih in umetniških spomenikov, ki jih danes najdemo v vseh vojskujočih se državah.

Nova trgovska pogodba med Indokino in Japonsko

Tokio, 20. avgusta. s. Minister za veliko vzhodno Azijo je objavil, da sta japonski poslanik Jočisava in generalni guverner francoske Indokine v Saigonu podpisala novo trgovsko pogodbo, ki urejuje odnošaje med obema deželama. Indokina bo izvažala na Japonsko ponajveč riža in koruze.

Podoba solzne doline pred Marijo Pomagaj z Brezij

Velik govor škofa dr. Gregorija Rožmana ob priliki posvetitve bolnikov — »Bolniki niso nekoristno breme narodu in državi«

Ljubljana, 23. avgusta.

Za bolnike je pomenila včerajšnja nedelja dan globoke tolažbe. Sam škof jih je povabil k tako ljubemu simbolu zaupanja Slovencev v nebeško Mater — k milostni podobi Marije Pomagaj z Brezij, da jih posveti Njenemu varstvu, jih blagoslovi in jim spregovori jasno besedo o veličini trpljenja. Njegovo vabilo, naj pridejo na Rokovo nedeljo v stolnico k posvetitvi, je naletelo na hvaležna srca. Možem in ženam, ki so priklenjeni na bolniške sobe in postelje, je prineslo včerajšnje popoldne spet košček sonca v njih trpke in zagrenjene duše.

Najvišji duhovni pastir jim je spregovoril besede moči. Ni jih tolažil samo kot sočutja in pomilovanja vredne, pač pa je označil njih trpljenje kot pozitivno delo v prid krščanskemu svetu. V svojem jasnem in prepričevalnem govoru jih je postavil na najčastnejše mesto v človeški družbi. Razblinil jim je trpko občutke manjvrednosti; posredno je poveličal tudi požrtvovalno delo vseh neznanih negovalcev bolnikov — staršev, sorodnikov, zdravnikov, usmiljenih sester, gospodinj, služkinj in drugih, katerih življenje izgoreva v človekoljubni žrtvi bolniške strežbe in lajšanja trpljenja.

Stolnica — simbol solzne doline

Kmalu po pol 4. uri so prispeli pred stolnico prvi vozovi s težjimi bolniki. Nekateri so se pripeljali v kočijah ali kolesljih, drugi pa s posteljami na tovornih vozovih. Od tu so jih odnesli dobri ljudje na rokah, na prenosljivih posteljah ali pa na sobnih bolniških vozičkih pod cerkveno kupolo, kjer so jih razvrstili pred podobo Marije z Brezij. Mnogim zapuščenim siromakom, ki nimajo nikogar, da bi jim pomagal v cerkev, so poskrbeli strežnike domači župniki.

Že pred začetkom izredne pobožnosti so bili zasedeni vsi prostori prostranega božjega hrama. Cerkvena ladja je bila zdaj resnično podobna solzni dolini. Tu je ždel duhovnik, ves hrom in betežen, tam je ležal mlad mož, ki so ga telesne moči za vedno zapustile, na vozičkih smo videli matere, ki jim ni dano, da bi še kdaj skrbele za družinska ognjišča. Vmes so bili slepci, ki so obračali svoje ugasle oči proti slavnostno razsvetljeni podobi z Brezij. Morda se že spominjajo njene miline iz časov, ko so jo v mladih, srečnih letih obiskovali v njeni romarski cerkvi. Tu so tudi verniki z bergljami, pa bolniki z obvezami in z notranjimi boleznimi, ki so napolnili cerkvene klopi. Skoraj vsi držijo v rokah rožne vence in podobice s posvetilno molitvijo.

Srečnim ljudem, ki ne poznajo bolezni, se nudi pretresljiva slika. Koliko trpljenja in gorja se skriva za ljubljanskimi zidovi! Če bi preštel vse, ki so prišli, bi jih bilo morda tisoč, morda veliko več. In niso prišli vsi; za marsikoga niso zvedeli dobri ljudje, da bi mu pomagali v cerkev, marsikdo pa je morda že tako zagrenjen, da ne mara več med ljudi. Že dolgo ni imela stolnica tako odličnih gostov-bolnikov in njihovih negovalcev, ki so Bogu najljubši.

Govor škofa dr. Rožmana

Ko se je pojavil škof med ljudstvom, se je oglasila otožno pobožna romarska pesem: Marija, k tebi, uboge reve... Čutiti je bilo, da ti ljudje že dolgo niso peli, da jim je glas zastajal v grlu. Nadpostir, ki je bil v spremstvu štirih kanonikov in ostale duhovščine, se je poklonil najprej pred oltarjem sv. Rešnjega Telesa, potem pa se je podal k lepo okrašenemu in razsvetljenemu oltarju z brezjansko podobo ter nagovoril bolnike takole:

»Predragi, v Kristusu bratje in sestre, ki ste v bolezni svoji prišli sem k Mariji Pomočnici, ki jo zaupno kličemo Zdravje bolnikov! — Vi zastopate tukaj vse one številne bolnike in trpeče, ki jih niso mogli pripeljati sem pred milostno podobo brezjanske Marije — tudi v njihovem imenu boste molili posvetilno molitev, tudi zanje prejeli blagoslov, da ga jim nesete na ležišča trpljenja in bolečin.

Tu pri Materi božji želite dobiti pomoči v trpljenju, tolažbe v vaši zapuščenosti, veselja v vaši potrtosti; vse troje bi vam rad od Nje, ki je Pomoč Kristjanov, Tolažnica žalostnih in Začetek našega veselja, posredoval z besedami, ki jih hočem vam za spomin povedati. Niso moje besede — povedal vam bom misli in besede, katere je za vas bolnike in trpeče zapisal sv. oče papež Pij XII. v svoji najnovejši okrožnici na vernike vsega sveta, v kateri razlaga versko resnico, da je Katoliška cerkev mistično (skrivnostno) telo Kristusovo.

Vsi, ki smo krščeni in se držimo katoliške vere, smo udje skrivnostnega Telesa Kristusovega, t. j. Njegove Cerkve. Jezus Kristus, ki je glava tega skrivnostnega Telesa, ljubi vse ude; a s posebno naklonjenostjo ljubi: bolne in trpeče, ki potrebujejo naravnega in nadnaravnega zdravila; otroke, katerih nedolžnost je danes tako zelo v nevarnosti, in končno siromake, katerim je Jezus Kristus osebno rad pomagal. Tiste torej Jezus bolj ljubi, jim je bolj naklonjen, ki so njegove pomoči, usmiljenja, ljubezni bolj potrebni. Med temi ste tudi Vi! In Marija v vsem posnema Jezusa — tudi ona bolj ljubi, je bolj naklonjena tistim, katerim Jezus več ljubezni in skrbi posveča.

Sv. oče poveličuje bolnike

Sv. Oče navaja besede sv. Pavla: »Telesni udje, ki se zdé, da so slabotnejši, so veliko bolj potrebni; in o katerih mislimo, da so na telesu manj častni, nje obdajamo z obilnejšo častjo« (1 Kor 12, 22—23) in hoče s to apostolovo besedo nas opozoriti, da so slabotni udje, t. j. telesno slabotni, bolni, trpeči člani Cerkvi bolj potrebni in obilnejše časti vredni. In po svoji dolžnosti kot nezmotljivi učitelj resnice, in po svoji vesti, ves žalosten najostreje obsoja nečloveško postopanje, ko so ponekod neozdravljivo bolnim, pohabljenim, zlasti pa umobolnim vzeli življenje, češ da so narodu in državi sao v breme, delajo samo nepotrebne stroške, ko ničesar z delom koristiti ne morejo. S tem si narod prihrani denarja, ki ga more za kaj bolj koristnega porabiti — danes za bombe in orožje, da z njimi še več pohabljencev in živčno neozdravljivo bolnih naredijo. Sv. Oče posebno poudarja, da je tako početje greh zoper naravni in božji zakon in nasprotuje človeškemu čutu samemu. Kakšna spačenost človeška se kaže prav v tem, da nekateri nasilno usmrtitev takih revežev proglašajo za posebno pomembno iznajdbo človeškega napredka. Sv. Oče pa pravi: Kri teh, ki ki so Odrešeniku tem dražji, čim bolj so usmiljenja vredni, »vpije k Bogu iz zemlje«. To je povratek nazaj v najžalostnejše poganstvo — zdaj, ko se že 20 stoletij Jezusov nauk oznanuje.

Po božjem nauku in božji sodbi bolniki — tudi neozdravljivi, ki niso in nikdar ne bodo sposobni za kakršno koli delo, niso nekoristno breme narodu in državi.

Po božjih načrtih — neskončno modrih — opravljajo zelo važno, nenadomestljivo Kristusovo delo v Cerkvi; njihovo trpljenje nosi v sebi velikansko vrednost. Če ga združujejo z Jezusovim odrešilnim trpljenjem, ima velik pomen, če ga Bogu darujejo za vse tiste namene, ki jih ima Kristus sam, in ki jih ima Cerkev in občestvo naroda.

Vi, bolni in trpeči bratje in sestre, vi obilnejše časti vredni udje Cerkve, Kristusovega skrivnostnega Telesa, nikakor niste neplodni člani našega občestva, niste brez koristi, niste v nadlego, pač pa pozitivno vršite važno opravilo v organizmu Kristusovega Telesa, Cerkve, za razširjanje in utrditev Kraljestva božjega. Vaše trpljenje je potrebno za rast in okrepitev Cerkve božje med našim narodom in po vsem svetu.

Papež z vso očetovsko ljubeznijo in skrbnostjo opominja vse bolne in kakor koli trpeče, naj se iz svojih bolesti ozrejo v nebesa in naj svoje trpljenje darujejo Bogu, ki jim bo nekoč prebogato povrnil. Spomnijo naj se, da njihove bolečine niso prazne, ampak bodo njim samim in Cerkvi v veliko korist, če jih potrpežljivo in s pravim namenom prenašajo.

Dragi v Kristusu bolniki, darujte združeni s križanim Jezusom svoje bolečine dan za dnem v tiste namene, ki so za nas in naš narod zdaj najvažnejši in to je najprej in pred vsem za spreobrnjenje grešnikov, zlasti tistih brezbožnih in polnih sovraštva, ki pripravljajo krvave pokolje svojih lastnih bratov; darujte za nje svoje trpljenje, da se spreobrnejo, ne zaradi tega, ker se mi bojimo smrti — ne, prej ali slej pride smrt, ne bojimo se je, računamo s tem in skušamo biti vsak dan pripravljeni — pač pa zato, da bi ti nesrečni zaslepljenci svojih vesti še bolj ne obremenili, svojih neumrljivih duš še bolj ne omadeževali z nedolžno krvjo, ampak da bi pravočasno našli zopet svojega Boga in rešili svoje duše za večnost.

Po Marijinih rokah naj vsak sam v ta namen daruje Bogu svoje trpljenje.

Zdaj se bomo njenemu Brezmadežnemu Srcu posvetili, v njeno varstvo izročili, njo prosili za rešitev iz vseh nadlog, tudi v imenu tistih bolnikov, ki so v duhu z nami, da bo vse naše življenje, delo in trpljenje nam vsem v zveličanje, Bogu v večjo čast in Cerkvi Kristusovi med našim narodom v vedno lepšo rast. Amen«

Goreča pesem trpečih

Govor škofa — našega najvišjega duhovnega zdravnika, je napravil na množico bolnikov najglobiši vtis. Sledila je posvetilna molitev, ko so se tisočere oči spet obračale k milostni podobi Marije Pomagaj in ko so Jo duše trpečih prosile, naj ostane njih priprošnjica pri Bogu. Spet se je množica bolnikov razgibala v pobožnem ljudskem petju. Zdaj je bilo tem bolj goreče in zaupanja polno. V solzno dolino so prisijali topli žarki vere in tolažbe.

Po posvetitvi in po litanijah jim je podelil škof blagoslov za bolnike. Po marsikaterem licu so se usule solze hvaležne ganjenosti. Kljub neznosni vročini, ki je vladala včeraj popoldne v Ljubljani, so vztrajali vsi do konca pobožnosti, ki je trajala skoraj eno uro. Potolaženi z vero, da njih trpljenje ni brez smisla, in s poglobljenim zaupanjem v božjo pomoč, so se vračali bolniki v svoja skrita bivališča. Samo za kratek čas vročega poletnega popoldneva se je razgrnil Ljubljančanom pogled v našo solzno dolino. Marsikdo je ob tej priložnosti bolj globoko čutil z onimi, ki jim je dano trpljenje — zase in za nas vse. Dal Bog, da bi tudi v bodoče večkrat mislili nanje. Da bi jih obiskovali, jih tolažili in jim pomagali po svojih močeh!

URADNI RAZGLASI

Minimalne mezde za delojemnike, zaposlene pri javnih delih

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 1. Člen 1. naredbe z dne 24. novembra 1941, št. 183, o minimalnih mezdah za delojemnike, zaposlene pri javnih delih, se z veljavnostjo od 1. avgusta 1943 spreminja takole: »Za delojemnike, zaposlene pri javnih delih, katera izvršujejo bodisi zasebni stavbeni podjetniki ali državne in samoupravne ustanove v lastni režiji, veljajo te minimalne mezde: 1. za navadne delavce do 18. leta 4 L. na uro, za navadne delavce nad 18. letom 4.50 L. na uro; 2. za kvalificirane delavce z manj ko enoletno zaposlitvijo v stroki 5.50 L. na uro, za kvalificirane delavce z več ko enoletno zaposlitvijo v stroki 6.30 L. na uro; 3. za preddelavce navadnih delavcev 5 L. na uro; 4. za preddelavce kvalificiranih delavcev 7 L. na uro.

Člen 2. Razveljavlja se prvi odstavek člena 2. naredbe z dne 24. novembra 1941, št. 183.

Razširitev predpisov o ukoriščenju žitnega pridelka na krompir, suhi fižol in laneno seme

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja:

Člen 1. Predpisi naredbe z dne 4. julija 1943, št. 74, o žetvi in namembi žita se razširjajo tudi na krompir, suhi fižol in laneno seme.

Člen 2. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Navodila za izvajanje naredbe z dne 31. avgusta 1942, št. 171 o odločitvi začasne vojne doklade pripravnikom

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Člen 1. Pripravniki državne in banovinske uprave iz prejšnje vladavine obdržijo prejemke, ki so jih imeli na dan 11. aprila 1941, zvišujejo pa se jim za 30 % od 1. julija 1941 in za 43 % od 1. decembra 1941. — Novi prejemki na plači in osebnih draginjskih dokladah ne smejo v čistem znesku presegati zneska L. 897.— v prvi kategoriji, L. 764.— v drugi kategoriji in L. 471.— v tretji kategoriji. — Morebitno razliko med zneskom dosedanjih prejemkov in prejemkov po tem predpisu obdrži pripravnik ad personam in je ta razlika vštevna ob morebitnih poznejših poviških.

Člen 2. Za pripravnike veljajo, kolikor so združljiva s predpisi prednjega člena 1., izvršilna navodila po odločbi z dne 15. septembra 1942, št. 90.

Imenovanje komisarja Pokrajinskemu Dopolavoru

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča:

Prof. Mario Manzini pok. Armanda, šolski nadzornik, se imenuje za komisarja Pokrajinskemu Dopolavoru z nalogo, da skrbi za redno upravljanje ustanove s posebnim ozirom na pomoč vojaštvu.

Vremenska napoved, 24. avgusta (torek): Že v ponedeljek zvečer ali ponoči bo začel trajen dež, verjetno so tudi nevihte. V torek v toku dneva izboljšanje.

25. avgusta (sreda): Zjutraj megla ali oblačno, nato pretežno jasno, podnevi zopet vroče.

Sprejem pri Visokem komisarju

Nj. Eksc. Visoki komisar gen. Ricardo Moizo je sprejel po vrsti visoke italijanske funkcionarje v svojem delovnem kabinetu ter tudi slovenske.

Ko je na te zadnje naslovil prisrčen pozdrav, je rekel, da Italija pričakuje, da bodo storili svojo sveto dolžnost v korist te pokrajine, in naloga Visokega komisarja je pravilno upravljati slovensko ljudstvo.

Potem ko je izjavil Eksc. Moizo ,da se bo zanimal za delo vsakega posameznega pristojnega funkcionarja in jim pomagal v njihovem delu, je naslovil prisrčne pozdrave na vse slovensko ljudstvo.

Slovenski funkcionar se je zahvalil Visokemu komisarju in mu izrazil spoštovanje celega naroda.

Rdeči križ poroča: od danes dalje se zopet sprejemajo paketi za vojne ujetnike v Italiji in Nemčiji; za civilne internirance, konfinirance in posebej v zaporih je paketni promet do nadaljnjega še ukinjen.

Novosti Vseučiliške knjižnice

America, as Americans see it. New York 1932. (63089)
Ascari T.: Vittorio Alfieri (1749—1803). Torino 1937. 68808)
Bollettino delle publicazioni italiane ricevute per dirtto di stampa. Firenze 1886. (II 69873)
Castelli G.: Dai manicomi agli ospedali psichiatrici. Milano 1941. (II 69923)
Ciaceri E.: Tiberis successore di Augusto. Milano 1934. (II 69874)
Dal Piaz. G.: La struttura geologica delle Austridi. Roma 1936. (II 69928)
De Marchi L.: Fondamenti di geografia economica. Padova 1938 (II 69890)
De Nora A.: Il calcolo grafico e le sue applicazioni ai problemi d'ingegneria. Milano 1939. (II 69907)
Diertrich A.: Allgemeine Pathologie und pathologische Anatomie. Leipzig 1941. (II 69892)
Fava D.: La Biblioteca nazionale centrale di Firenze e le sue insigni raccolte. Milano 1939. (II 69877)
Fenoglio M.: Ricerche sui carbonati naturali neutri e basici di magnesio idrati. Roma 1936. (II 69927)
Galassini A.: Elementi di tecnologia meccanica. Milano 1942. (II 69884)
Ghidini L.: La caccia nell'arte con riferimenti alla storia, della caccia. Milano 1929 (II 69880)
Gibellino Krašennikova M.: Storia dell'arte russa. Roma 1935-37. (II 69904)
Gierke E.: Taschenbuch der pathologischen Anatomie. Leipzig 1941. (II 69875)
Giovannoni G.: Saggi sulla architettura del rinascimento. Milano 1935. (II 69913)
Golgi C.: Opera omnia. Milano 1903—29. — (II 69909)
Govotti A.: I Presocratici. Napoli 1934. — (I 69878)
Jahrbuch der preussischen Akademie der Wissenschaften. Berlin 1940. (II69911)
Janák P.: Sto let obytného domu nájemního v Praze. V Praze 1938. (III 66310)
Klančar A. J.: Louis J. Pirc, 1858—1939. Cleveland Oh. 1939. (69914)
Lange K.: Münzkunst des Mittelalters. Leipzig 1942. (II 69295)
Lorenzi A.: Lezioni introduttive al corso di geografia. Bologna 1940. (II 69876)
Ludin A.: Wasserkraftanlagen. Berlin 1934. (II 69896)
Mabilleau L.: Victor Hugo, Paris 1917. (68911)
Makiecov A. V.: Mere bezbednosti u novom, nemačkom zakonodavstvu i u jugoslovenskom krivičnom zakoniku. Beograd 1936. (68576)
Manzini V.: Istituzioni di diritto penale italiano. Padova 1941. (II 69886)
Monterin U. Le variazioni periodiche dei ghiacciai italiani 1935. Torino 1936. (II 69915)

Iz gospodarstva

Iz zadružnega registra. Pri Samopomoči učiteljskih otrok v Ljubljani je bila izbrisana članica uprave Rihičič Roza, vpisana pa Likar Jela. — Pri Stavbni zadrugi »Prosvetni dom« v Novem mestu sta bila izbrisana člana uprave Absec Matija in Bajželj Zinka, vpisana pa Miheve Ivan in Pelko Jožica.

Cene in življenjski stroški v Italiji. Agit poroča: Na osnovi najnovejših uradnih podatkov ministrstva za kmetijstvo in gozdove ter ministrstva za narodno gospodarstvo je indeks cen na debelo, ki je znašal leta 1939 99.5, dosegel leta 1929 116.0, leta 1941 129.4 in lani 145.4 točke. Splošni indeks življenjskih stroškov je znašal leta 1939 103.7, leta 1940 121.0, leta 1941 140.0 in lani 161.8. Sam indeks cen hranil je znašal leta 1939 97.9, leta 1940 115.1, 1941 139 in lani 173.7.

Švicarski uradni list poroča, da je zvezna vlada podaljšala veljavnost dosedanjemu švicarsko-turškemu gospodarskemu sporazumu do 31. avgusta t. l.

Zadnja carica

89

Prvih pet mesecev ujetništva je bila usoda carske dvojice negotova. Skrajna levica in Sovjet so zahtevali glavo carja in cele njegove družine. Člani začasne vlade so oklevali, ker so na eni strani pritiskali nanje skrajni elementi, na drugi strani pa so se bali, da bi se zamerili zaveznikom. Sami sebi so pretiravali zanimanje, ki naj bi ga zavezniške vlade imele za propadlo vladarsko rodbino in ogorčenje, ki bi ga izzval umor... V času, ko je imel v začasni vladi Kerenski skoraj popolno oblast, je skušal polzvedeti, če bi carska družina mogla priti na Angleško. Toda Anglija je odklonila. Vlada Lloyda Georgeja je odklonila, da bi dala zavetišče bratrancu in sestrični svojega kralja, zvestemu in lojalnemu zavezniku, ki je odločno odklanjal vsak predlog ločenega miru...

Začasna vlada prav za prav ni vedela, kaj naj počne s svojimi ujetniki. V začetku se je govorilo, da bi jih postavili pred sodišče, kakor se je zgodilo z Ludvikom XVI. Toda to misel so kmalu opustili, ker je bilo jasno, da bi bila javna razprava le v korist carski dvojici, ker bi prišlo na dan, kako lažnjive so bile vse govorice, ki so krožile o njiju. Posebno monarhisti, ki so bili še vedno vdani carju, so skušali doseči, da bi prišlo do javne razprave, ki naj bi pokazala vladarja v popolnoma drugačni luči, kakor pa so ju predstavljali ljudstvu njuni sovražniki. Prav zato so novi voditelji Rusije zavrgli misel javne sodne razprave. Treba je bilo najti drugačno rešitev. Kerenski se je odločil, da pošlje carsko družino v Sibirijo. S tem je hotel dati nekako zadoščenje skrajnim levičarjem, da je namreč car moral tja, kamor so prej pošiljali politične obsojence. S tem je tudi preprečil načrt nekaterih članov Sovjeta, ki so hoteli iztrgati carsko družino iz rok vlade in jo pobiti. Začenjala se je državljanska vojska in car je mogel služiti kot talec. Treba ga je bilo torej spraviti na varno, daleč od velikih mest, kjer bodo boji najhujši. Prav zato je Kerenski izbral Tobolsk, nekdanje glavno mesto zapadne Sibirije, ki pa ni imelo nobene večje važnosti, ker je bilo preveč oddaljeno od sibirskih železniških prog.

V Carskojem selu, kjer je ujetništvo carske družine trajalo celih pet mesecev (od začetka marca do konca julija) so življenjski pogoji bili vsaj znosni, čeprav jim novi gospodarji niso prizanašali s ponižanji in sramotenjem. Najbolj je jetnike bolelo, ko so slišali množico, ki je razgrajala okrog vrta. K sreči pa rjovenje ni dospelo vedno do ušes vzvišenih jetnikov, pač pa je trgalo srce njihovim prijateljem. Kajti vladarja sta imela še vedno mnogo zvestih prijateljev, pred vsem med ponižnim ljudstvom, ki je v carju videlo še vedno »božjega mazilj enca«. Poleg razdražene množice demagogov, ki je sramotila odstavljenega carja, je bila druga manj številna množica, ki ni mogla javno pokazati svojih čustev in se je zato zatekala v cerkve. V Petrogradu je nastala nekaka zveza, ki je skrbela za to, da je kot poseben dar za blagor carske družine gorela neprestano sveča pred podobo takozvane Vladimirjeve Matere božje, zavetnice Rusije, vse dotlej, dokler ni duhovščina katedrale, pridobljena za revolucijo, dala odstraniti ikono. Omenjamo ta primer med mnogimi drugimi, da osvetlimo jasnovidno slutnjo nesrečne carice. Čeprav je toliko trpela zaradi divjega sovraštva, naperjenega zoper njo vsa leta, in je bila tudi zdaj glavna žrtev besnega sramotenja, je kljub vsemu le slutila za tem viharjem psovk, utripanje zvestih src. Kljub vsemu ni zgubila zaupanja v ljubezen ljudstva in tudi ko je to ljudstvo besnelo proti njej, je vztrajala v svoji veri, da je to le trenutna zabloda.

V Tobolsku ni bilo več divjanja množice. V splošnem je ljudstvo bilo jetnikom naklonjeno. Toda ljudje so se sčasoma privadili na njihov propad in polagoma so tonili v pozabljenje. Ujetništvo carske družine je postajalo vedno težje, njeno stanje je bilo vedno bolj odvisno od krajevnih oblasti, posebno ko je bila izvršena v oktobru decentralizacija oblasti in uprave. Osrednja vlada, ali bolje Lenin, se ni več zmenil zanjo. V Moskvi nihče ni mislil niti na to, da bi poskrbel za vzdrževanje carske družine. Zaradi tega je nemalokrat morala trpeti pomanjkanje.

To je trajalo do začetka pomladi leta 1918, ko je car nenadoma dobil sporočilo, da bo prepeljan v Moskvo. Kaj naj bi to pomenilo? Brzkone so hoteli, da bi potrdil Brest-Litovsko pogodbo, ki jo je Rusija sklenila z Nemčijo. Jetniki v Tobolsku niso vedeli skoraj ničesar, kar se je godilo po svetu in tudi niso mogli slutiti, kaj bodo novi gospodarji zahtevali od carja. Slutili so le, da so hoteli carju nekaj izsiliti ali pa se ga poslužiti za kake politične namene. Carica se je odločila, da bo spremljala soproga, da bo v njegovi bližini v primeru nevarnosti ali pa če bi zahtevali od njega kaj nečastnega.

Gospod Gilliard je opisal ta srce trgajoči prizor, ko se je carica odločila da odpotuje s soprogom, kljub skrbi za ljubljenega otroka, ki je zopet ležal hudo bolan. Carjevič je bil tako bolan, da ni bilo mogoče niti misliti na to, da bi ga mogla vzeti s seboj. Čeprav je skoraj umirala od bolesti, se je vendar odločila. Tu imamo nov dokaz o tem, kar smo že večkrat trdili: čeprav je carica z vsem srcem ljubila svojega sinka, je bila vendarle ljubezen do soproga močnejša in prav tako čut vladarske dolžnosti. Ni se bala samo za soprogovo življenje, ampak tudi za njegovo dostojanstvo, v primeru, da bi si pustil iztrgati kako izjavo ali kak podpis, ki bi ga mogli tolmačiti kot slabost. Ta bojazen ji je dala moč, da se je odtrgala od ljubljenega otroka...

Carska dvojica je torej odpotovala iz Tobolska v spremstvu tretje hčerke, velike kneginje Marije, ki je tedaj imela osemnajst let. Obe starejši hčerki, Olga in Tatjana ter najmlajša Anastazija so ostale pri bratcu in naj bi prišle z njim k staršem, kakor hitro bi Alekseju bilo toliko bolje, da bi mogel na pot. Tudi caričino zdravje je bilo zelo slabo in revica je strašno trpela, ko se je peljala na tresočem se vozičku do najbližje postaje. Na tem potovanju sta se vladarja ustavila nekaj časa v Rasputinovi rojstni vasi. Carica je stala nekaj trenutkov pred hišo tistega, ki je toliko pomenil v njenem življenju. V to hišo je nekoč poslala Ano Virubovo, da bi obiskala »božjega človeka«. Koliko spominov ji je v tem trenutku napolnilo dušo! »Bažji človek« je bil mrtev. Ana daleč proč... K sreči carica brzkone ni nikdar izvedela, kako se je vedla njena mala prijateljica, ko je bila zaslišana v Petrogradu kmalu po revoluciji. Ko so jo vprašali o življenju na dvoru, je izjavila, da je bila žrtev neprestanega izkoriščevanja in obenem z vso odločnostjo trdila, da ni imela nikakega razmerja z Rasputinom. »Saj je bil čisto navaden kmet!«

Carska dvojica in velika kneginja so končno dospeli do neke železniške postaje in sedli v voz drugega razreda. Vlak jih je odpeljal v Jekaterinoslav. Zakaj neki tjaš in ne v Moskvo? Tukaj se začenja skrivnost, ki jo bodo bodoči zgodovinarji morali pojasniti. Nekateri so domnevali, da je bilo že od vsega početka določeno, da jih odpeljejo v Jekaterinoslav in da nihče ni imel namena, da bi privedel carja v Moskvo. Drugi so trdili, da je med potjo prišlo drugačno povelje, v potrditev te domneve lahko navedemo še neobjavljeno pričevanje nekega vojaka, ki je bil pridelijen straži, ki je spremljala carske jetnike.

KULTURNI OBZORNIK

Bolgarska povest v slovenščini

Poleg Jovkovljega romana »Domačija na meji« je lepo prevel **živan Žun** iz bolgarščine tudi zgodovinsko novelo **Stojana Zagorčinova »Ljubezen kraljične Sofije«**, ki je izšla v Slovenčevi knjižnici. S tem je v slovensko prevodno literaturo uveden zopet nov slovanski pisatelj ter novo ime iz bolgarske literature, ki jo poznamo samo po njenih najvišjih pripovednih klasikih kakor sta Vazov iz preteklosti in Jovkov iz povojne dobe (tu pripominjam da je Jovkovljev roman »Žetev prevel Bolhar, ne Žun, kakor sem napisal svoj čas). Prevajalec je zato o Zagorčinovu napisal par uvodnih besed ter ga predstavil kot enega najboljših sodobnih zgodovinskih pisateljiv. »Ljubezen kraljične Sofije« je njegov prvenec ter je nastala leta 1926, ko je bila tudi nagrajena z literarno nagrado prosvetnega ministrstva ter je bila prevedena že v francoščino; **pozneje** kot slovenski prevod, pa je še izšla te dni v hrvatskem v prevodu dr. Ivana Esiha ter z njegovim uvodom v delo in lik tega pisatelja.

Zagorčinov, kakor ga poznamo iz te novele, ni realistični pisatelj zgodovinskih povesti v smislu Sienkiewicza ali našega »Pod svobodnim soncem«, ki obravnava precej isti čas iz VI. st. bizantinske zgodovine, ko se že javljajo prvi vdori slovanskih plemen na Balkan, temveč je njegova moč v psihološkem obravnavanju problema ki zgodovinsko snov obravnava samo z gledišča razvoja duševnosti ene osebe. Tu je v središču nihanje ljubezni kraljične Sofije med Jezusom, ki se mu zaobljubi, in med Hilvudom, mladim bolgarskim knezom v bizantinski službi. Zgodba te ljubezni ter muke kraljične in njeno nihanje iz skrajnosti v skrajnosti, je vsebina te razčustvene zgodovinske novele. Zmaga jo ljubezen do Hilvuda, kateremu se vda v času zasedbe Sofije po Bolgarih, toda pred oltarjem v cerkvi, ki nosi ime po njej, jo vendar prevzame še zadnja neodločnost in — poči ji srce. Ljudje, ki so jo našli, so vedeli, da se je hotela žrtvovati za cerkev in mesto, imenovali so cerkev po njej, in po cerkvi mesto, ki nosi še danes to ime.

Tako je ta povest izrazita **legenda** o postanku sedanjega imena bolgarskega glavnega mesta, pisana v čustvenem zanosu ter neprestanem notranjem nihanju med ljubeznijo Bogu in človeku. Je psihološka povest v stiliziranem poetičnem slogu neromantičnega pisatelja, ne pa realista mogočnih zgodovinskih podob. V hrvaščini je izšla v »Suvremeni biblioteki«, kar gotovo bolj ustreza njej, kakor pa »Slovenčeva knjižnica«, za katero je premalo otipljivih zgodovinskih podob ter preveč pesniškega psihologiziranja, legendarne čustvenosti. Je pa literarno pomembno delo ter nam predstavlja modernega bogarskega pisatelja, ki je po tem prvencu napisal še več zgodovinskih velikih del.

Prevodu te povesti je prevajalec dodal še črtico **Ded David«**, znanega **Jovkova.** Ta se snovno približuje istemu okolju, kakor povest »Domačija na meji« ter je zopet mojstrsko delo tega bolgarskega pisatelja, opisovalca takih, v tehniki ruskih romanopiscev označenih karakterjev kakor je ded David, poštni sel na konju, ki ga izpodrine nov brzojavni urad na meji, kjer ob zadnji poti doživi tragično smrt: nova napeta žica mu prereže vrat. Prevajalec je dodal nekaj besed o Jovkovu.

td.

Ugotovitve ob višku letošnje kopalne sezone

Marsikdo, ki se prejšnja leta ni zmenil za kopanje in je svoj prosti čas raje prebil na gorskih izletih, se je letos uvrstil med kopalce. Mnogi novinci so se pridružili množici, ki se dan za dnem utrjuje s sončenjem, plavanjem in z igrami ob obrežjih voda. Višek domače kopalne sezone je bil dosežen včeraj. Že ob zgodnjih dopoldanskih urah ste srečali družine, ki so zavile proti Ljubljanici. Javna kopališča so bila kaj kmalu povsem zasedena. Kakor da bi čutili, da se bo vreme spremenilo, so se podali ljudje v naravo, kjer so se hoteli izogniti žgoči vročini mestnega zidovja in se hladiti v osvežilnih vodah.

S primernim prostorom so bile kajpada težave. Okusili so jih zlasti neizkušeni, ki so se hoteli izogniti gneči na Spici in so romali naprej proti Malemu grabnu. Tam pa ni primernega prehoda. Spodaj jim zapira pot na travnike ob Ljubljanici prostor Ljubljanskega športnega kluba, drugje pa je težji dostop. Prav včerajšnja nedelja je pokazala, kako utemeljen je bil predlog, ki smo ga brali pretekli teden v »Slovenskem domu«, naj bi mestna občina uredila še nove kopalne prostore na bivšem Primorju, nasproti kopališča na Ljubljanici. Prav tja so se namenile množice, ki so želele preživeti nedeljo v prijetnem okolju pod vedrim nebom.

Družina za družino je hodila ob bregovih Malega grabna in iskala primernega prehoda. Ni kazalo drugega, kot da so se ljudje preoblekli in prebrodili potok. Vsekakor bi bilo potrebno, da bi se na tem mestu zgradila primerna brv, kar bi kopalci hvaležno pozdravili. Če bi se občina odločila za predlog, da bi uredila svet za kopanje tudi na levem bregu Ljubljanice, bi to pomenilo tudi v našem plavalnem športu važen korak naprej. Topla voda Malega grabna bi bila pripravna za začetnike in za otroke, za izkušene plavalce pa bi zadostovalo, da bi na vsakih 30 m uredili pristop k Ljubljanici. Ne trdimo, da so zdaj časi primerni za reševanje tega vprašanja, — najprej bo treba dokončati ureditev novega mestnega kopališča v Kolezliji —, svetujemo pa, da bi imeli merodajni možje tudi naš predlog v evidenci.

Plavalna sezona sicer mineva brez plavalnih prireditev, zanimanje za zdravo udejstvovanje v vodnem športu pa ni popustilo in se je najbrž celo razmahnilo bolj na široko kot kdaj koli. Omenjamo, da smo še včeraj videli ob vodi marsikoga, ki se že dolgo ni kopal, opazili pa smo tudi podjetne začetnike, mlade in stare, ki so se učili tako željenih plavalnih gibov, ki držijo človeka na površini vode in ga napravijo varnega pri kopanju.

Mimogrede smo se pogovarjali tudi z ljudmi, ki so lastniki tako obljudenih travnikov ob Ljubljanici. Pritoževali so se nad brezobzirnostjo nekaterih kopalcev, ki prodirajo proti sredini posesti in se ne zmenijo za škodo, ki jo delajo. Lastniki jih seveda ne morejo odganjati — kdo bi se boril s tolikšno množico, pač pa apelirajo na uvidevnost in obzirnost. Zlasti jih boli, ko se nekateri mlajši ljudje ne zadovoljijo s tem, da poteptajo travnike in da že s hojo samo in s poležavanjem motijo tujo posest, pač pa radi zavijejo tudi na njive, kjer kopljejo krompir ali lomijo koruzo, da jo potem pečejo. V interesu sporazuma med posestniki in kopalci bi bilo, da bi le-ti bolj strogo nastopili proti mladini, ki nima srca za obdelovalce polja.

Koledar

Torek, 24. velikega srpana: Jernej, apostol; Ptolomej, škof; Avrea, devica in mučenica; Tacijon, mučenec.

Sreda, 25. velikega srpana: Ludovik, kralj; Lucila, devica in mučenica; Geruncij, škof; Menas, škof.

Zgodovinski paberki

24. velikega srpana:

l. 410. so zahodni Goti zavzeli Rim in plenili po njem tri dni. Čeprav je Alarih prepovedal prelivanje krvi, je bilo vendar mnogo žrtev. Del mesta je pogorel. Nato je peljal Alarih s plenom obloženo vojsko proti jugu, da bi osvojil Sicilijo in Afriko (Tunis), toda poskus se je ponesrečil, Alarih pa je umrl. Zvesti vojaki so ga pokopali baje **na dnu struge reke Busenta** —

l. 1572. je dal francoski kralj **Karel IX. na nasvet svoje sestre matere Katarine Medicejske ukaz, naj se pomore vsi hugenoti** (protestanti) na francoskem. Ker se je to grozno klanje vršilo ponoči od 23. na 24. avgust in ob priliki ženitovanja kraljeve sestre, se imenuje **šentjernejska noč ali pariško krvavo ženitovanje** —

l 1597. je umrl **Janez Tavčar, škof ljubljanski.** Študiral je na Dunaju, kjer si je pridobil častni naslov »magister artiam liberalium«. Služboval je na raznih krajih, nazadnje kot župnik v Gorizii, od tod ga je papež Klemen VIII. na željo nadvojvode **Karla** poslal na škofijsko stolico v Ljubljano. Nasprotja luteranskih Ljubljančanov so mu zagrenila bivanje v mestu, zato je preživel večji del časa v Gornjem gradu. Tavčar je takoj v začetku razvil živahno delovanje, **skušal povsod utrditi katoliško vero in čim bolj omejiti luteranstvo**, močno oporo je našel v nadvojvodi Karlu. Tavčarjevo delo za rekatolizacijo škofije je nadaljeval Tomaž Hren.

Novi grobovi

† **V Ljubljani** je umrla **gospodična Angela Lesjak**, višja poštna kontrolorka v pokoju. Pogreb bo v torek, 24. avgusta ob 3 popoldne iz kapele sv. Jožefa na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. — Blag ji spomin! Žalujočim naše iskreno sožalje!

† **V Škofji Loki** je v soboto, 21. t. m., umrla gospa **Marija Jesenovec-Guzel**, mati g. profesorja Fr. Jesenovca. Pogreb je bil v Škofji Loki. Sorodnikom naše sožalje!

Naročite se

na slovensko poljudno znanstveno

zbirko **»SVET«**

ki bo začela izhajati s 1. septembrom!

Za naročnike bodo knjige le po **20 lir.** Mesečno izide po ena knjiga. V programu so naslednja izvirna in prirejena dela:

Denar — dr. Vladimir Murko.
Kako si pridobim prijateljev — Carnegie.
Ladje — po v. Loonu.
Egipt I. in II. del — dr. Valter Bohinec.
Mehanika vsakdanjega življenja — dr. Anton Kuhelj
S premogom in rudami po svetu in zgodovini - po Semjonovu.
Sprehodi po nebu — spisal ravnatelj Pavel Kunaver.
Slogi v stavbarstvu — univ. prof. Fr. Stele.
928 m pod morsko gladino — po Beebu.
Čuda živalskega sveta — po R. H. France-ju.
Zgodbe matere zemlje — J. Hafner.
Čudežna drevesa — Marijan Juvan.
Slovenske starosvetnosti — dr. Fran Kotnik.
Naš vsakdanji kruh — po Semjonovu.

Knjige bodo bogato ilustrirane, tiskane na glatkem, satiniranem papirju. Na težjem papirju tiskane knjige bodo vezane v polplatno in bodo za naročnike po 35 lir. Naročnike sprejema LJUDSKA KNJIGARNA in uprava „SVETA“ v Kopitarjevi 6.

Tako poceni in tako izbranih knjig poljudnoznanstvene vsebine Slovenci še nismo imeli. Zato naj se vsakdo naroči na to našo novo knjižno zbirko!

Osebne novice

= **Poročila** sta se v nedeljo, 22. t. m., pri Sv. Jakobu v Ljubljani g. Viktor Jenko, uradnik, in gdč. Citka Plevčak. — Obilo sreče in božjega blagoslova!

•

— *Slovenski pregovori o sv. Jerneju (24. avg.).* Če je o sv. Jerneju zrel grozd dobiti, bo dosti sladkega vina piti. — Kakor sv. Jernej vremeni, tako jesen vsa drži. — Na sv. Jerneja dan se ne sme orati. — O sv. Jerneju je zadnji čas za repo sejati. — O sv. Jerneju so lešniki zreli, o Mali maši — so pa že naši. — Po vremenu sv. Jerneja — rada vsa jesen se nareja. — Sv. Jernej mašuje že v kožuhu — Sv. Jerneja če je slana, bo gotovo še zijala vrana. — Sv. Jerneja meglice — popijejo strd za potice. — Tri dni pred sv. Jernejem in tri dni po sv. Jerneju **je najboljša ajdova paša (za čebele).** - Sašelj.

— **V nedeljo najhujša vročina.** Od četrtka naprej se je dnevna temperatura stopnjevala in dvigala. V soboto je bila dosežena najvišja temperatura +33, v nedeljo pa +34.5 stopinje Celzija. To je letošnji temperaturni rekord. Bilo je res izredno vroče. Ni čudno, da je vse hitelo v vodo. Povsod je bilo polno kopalcev. V nedeljo zjutraj temperaturni minimum +12.8, v ponedeljek pa +14.2. V ponedeljek brez megle. Že zgodaj zjutraj se je začelo oblačiti. Barometer je padel na 759.8 mm. V nedeljo je bil res rekorden skok živega srebra v toplomeru od zjutraj do popoldneva, ko se je temperatura dvignila za +21.7 stopinj.

— **Konec pasjih dni.** V ponedeljek, 23. t. m., je bil po pratiki konec pasjih dni. Ta dan gleda v pratiki pes nazaj proti svojemu tovarišu, ki je bil v njej naslikan s pogledom naprej. Doba pasjih dni je bila letos izredno vroča. Imeli smo 10 dni zelo vročih, ko je znašala najvišja dnevna temperatura nad 30 stopinj Celzija, 10 dni vročih, ko je bilo podnevi nad 25 stopinj vročine. V tem času je bilo samo 5 deževnih dni in 39.6 mm dežja. Najhujše neurje je bilo 12. avgusta, ko je vihar ruval drevje in odkrival po hišah in poslopjih strehe.

— **Ponavljalni tečaji** iz vseh srednješolskih predmetov **za zamudnike.** Poučujejo gimnazijski profesorji. Vpis dnevno od 9 do 11. Učnina nizka. **Vodstvo tečajev — Lichtenturnov zavod — Ambrožev trg.**

— **»Trpin Job«** je najlepša knjižica o trpljenju. Obsega izbrane dele iz znane svetopisemske knjige. Berite! Cena 1 lira.

— **Gad jo je pičil.** V hudi potelni vročini so gadje nevarni. Letos je pravo gadovo leto. Primerilo se je doslej do 5 gadjih pikov. V Ljubljansko bolnišnico so iz Hinj na Dolenjskem pripeljali 12-letno Stanislavo Mrvarjevo. Pasla je krave. Na pašniku pa je naletela na gada, ki jo je usekal v levo nogo. Pastirica je sedaj že izven vsake nevarnosti.

O triglavskem Zlatorogu in zakladu v Bogatinu boste brali v prvi »Svetovi« knjigi »Denar«, ki jo je napisal dr. Vl. Murko. V knjigi bo čez 300 lepih in zanimivih slik. Naročite se na »Svet«!

— **Nesreče na deželi.** V Velikih Laščah je padel in si zlomil desno roko France Jaklič, trileteni sin mesarja. — Karolina Klunova, 26-letna šivilja, je v Ribnici padla s kolesa in si zlomila levo roko. — V Logatcu je padla z voza in si zlomila levo nogo 56-letna delavčeva žena Marija Zustova. — Jakob Habič, 46-letni pleskar, je v Bizoviku padel z voza in si zlomil levo nogo. — V Vevčah si je zlomila pri padcu levo roko 9-letna hčerka posestnika Antonija Gradova.

— **V maju izbrisani dolgovi.** Zemljiška knjiga je letos v maju zaznamovala izbrise velikih posojil in drugih vknjiženih terjatev. Pri 12 nepremičninah so bila izbrisana posojila v skupnem znesku 406.445 lir, dalje je bilo podanih 52 predlogov za izbris starih posojil v skupnem znesku 5,917.977 lir. Največje, v maju izbrisano posojilo je znašalo 1,500.000 lir, najnižje pa 350 din. V 53 primerih je bil izbrisan vrstni red za pred letom dovoljene kredite v skupnem znesku okoli 8,250.000 lir.

— **Seznami davčnih osnov branjerij** od črke A—K so razgrnjeni do 8. septembra, od črke L—Ž pa do 9. septembra t. l. v mestnem odpravništvu v III. nadstropju magistratne hiše za vodnjakom.

— **Učite se strojepisja! Novi eno- dvo- in trimesečni strojepisni tečaji** — dnevni in večerni — pričnejo 24. avgusta. Desetprstna učna metoda. — Največja moderna strojepisnica, raznovrstni pisalni stroji. — Učnina zmerna. Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer po želji obiskovalcev. — Eno- in dvomesečni tečaj je priporočljiv tudi dijakom injam. — Podrobne informacije daje in sprejema prijave dnevno: **Trgovsko učilišče »Christofov učni zavod«, Domobranska 15.**

— **Inštrukcije za popravne izpite.** — **Novi (Turjaški) trg 5.** Dijaki zamudniki se lahko še vpišejo v tečaj za popravne izpite. Začetek 4. septembra. Honorar nizek. Poučujejo profesorji strokovnjaki vse predmete za vse razrede in šole tudi **dijake, ki se vračajo. Prijave od 8—12.**

Naznanila

RADIO. Torek, 24. avgusta: 7.30 Slovenska glasba — 8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo vrhovnega poveljstva v slovenščini — 13.20 Orkester vodi dirigent Gallino — 13.45 Pisana glasba — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec, pisana glasba: Storaci: Jutranji sprehodi, Valente: Majorca, preludij in ples, Bormioli: Zingaresca, Cuscina: Bolero, Catalani: Pomladna pesem, Čajkovskij: Valček in finale iz suite za godala, Pick-Mangiagalli: Serenada, Sedlbauer: Rapsodija, Ipavec-Bernard: Polka — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.15 Koncert Adamičevega orkestra — 17.45 Pisana glasba — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.55 Izbor napevov iz operet, orkester vodi dirigent Gallino — 20.30 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.50 Koncert Malega orkestra vodi Stane Lesjak — 21.30 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 22 Pisana glasba — 22.10 Willy Ferrero na ploščah — 22.45—23.30 Orkester vodi dirigent Petralia; v odmoru (23) poročila v italijanščini.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Iz Novega mesta

Krojače, šivilje, čevljarje in sedlarje, ki spadajo v območje novomeškega obrtniškega združenja, ponovno opozarjamo, naj čimprej dvignejo pri tem združenju bone za nakup sukanca, nato pa sukanec pri trgovcih, ki so na bonih označeni. Ob tej priliki naj vsakdo, ki ima še stari bon za nakup sukanca, tega zamenja pri združenju, ker so stari boni *neveljavni* in ni nanje **mogoče** več kupiti sukanca. Obrtniki zgoraj navedenih strok iz krajev: Vel. Loka, Trebnje z vsemi vasmi, Mirna z vsemi vasmi, Dobrniče z vsemi vasmi Gabrovka, Sv. Križ pri Litiji pa dobe bone in sukanec v trgovini Ivana Groska v Trebnjem. — Poudarjamo še enkrat, naj vsakdo takoj dvigne bon in nanj kupi sukanec.

Zamenjava obrtnih listov. Poverjeništvo obrtnega odseka v Novem mestu je prejelo potrebne tiskovine za zamenjavo obrtnih listov (obrtnih pooblastil). Vsak obrtnik mora po naredbi Vis. Komisariata zamenjati svoj obrtni list najkasneje do 5. novembra tekočega leta, ako do tega časa zamenjave ne izvrši, se mu odvzame obrtna pravica. Vsled tega opozarjamo vse naše člane, da urede zamenjavo svojih obrtnih listov, da ne bodo imeli kasneje kakih neljubih sitnosti in kazni. Glede zamenjave naj se naši člani zglasijo v naši pisarni, kjer jim bomo vse uredili. Poverjeništvo obrtnega odseka.

Z Gorenjskega

Žetev smrti. V Kranjski gori je umrl v 90. letu starosti Matej Grilc. Zapušča štiri brate, s katerimi je skupno štel 453 let. V Kamniku in okolici so v zadnjem času umrli Henrik Črtek, Aleš Lanišek, Francka Šešek, Janez Frelih, Andrej Rozman, Marija Iskra in Francka Kregar.

S Spod. Štajerskega

Umrli so v Mariboru: 9 letni delavčev sin Ivan Predan, ključavničarjev sin Mirko Gosak, Herta Kampuš in 63-letni kmet Jakob Mohorko. V Teharjih je umrl Lodovik Sparhakl, organist in posestnik, star 85 let, v Podvinju pri Globokem pa 66-letni Mihael Lakner.

Odlikovana sta bila z železnim križcem II. razreda Jožef Leve iz Braslovč in Martin Pečovnik iz Gornjega grada.

Zlato poroko sta 20. avgusta obhajala zakonca Ignacij in Frančiška Kveder, posestnika v Arclinu pri Vojniku. Imata tri hčerke in štiri sinove.

S kolesom v smrt, 35 letni Alojzij Karneša iz Rogaške okolice je tako nesrečno padel s kolesa, da si je prizadejal hudo rano na glavi. Pripeljali so ga takoj v celjsko bolnišnico, kjer pa je umrl, ne da bi se zavedel.

Pijan kolesar. 31 letni Franc Leber iz Vojnika se je precej natrkan peljal s kolesom. Med vožnjo se je pa tako nerodno umaknil nekemu avtomobilu, da je padel in si zlomil ključnico.

Na koso stopila. 49 letna delavčeva žena Frančiška Prelog iz Stare Nove vasi je v temi stopila na koso in si hudo prerezala stopalo leve noge. S koso se je ranil tudi 31-letni delavec Maks Lipovnik iz Metave pri Košakih. Prerezal si je levo nogo pod kolenom.

Iz Hrvaške

Ureditev pouka na zagrebški medicinski fakulteti. Uradni list hrvatske vlade je pred kratkim objavil pravilnik hrvatskega prosvetnega ministrstva o ureditvi pouka in o vstopnem redu polaganja izpitov na medicinski fakulteti v Zagrebu. S tem pravilnikom in pred njim objavljeno zakonsko odredbo je prosvetno ministrstvo preosnovalo dosedanji ustroj medicinske fakultete. Po novih zakonskih predpisih je naloga medicinske fakultete pripravljati slušatelje za zdravniški poklic, obdelovati in pospeševati medicinsko vedo ter proučevati zdravstvene razmere v NDH. Študij traja na medicinski fakulteti 10 semestrov, t. j. pet let. Za redne slušatelje bodo sprejeti samo kandidati, ki bodo z zdravniškim spričevalom, izdanim od državnega ali samoupravnega zdravnika dokazali, da so telesno in duševno sposobni izvrševati zdravniški poklic. Zdravniško spričevalo ne bo smelo biti starejše kakor mesec dni. Na fakulteti bodo predavanja samo dopoldne, popoldnevi so pa določeni za vaje. Rigorozi so javni. Drugi in tretji rigoroz je treba polagati najkasneje 13 mesecov po absolutoriju. Za pridobitev naslova »doktor vsega zdravilstva« bo moral kandidat poleg vseh rigorozov napisati in pred posebno vseučiliško komisijo braniti še posebno doktorsko razpravo. Ta predpis bo začel veljati za slušatelje, ki se bodo vpisali na medicinsko fakulteto v zimskem semestru 1943-44, za vse ostale slušatelje pa veljajo še stari predpisi.

Pomilostitev. Poglavnik NDH je izdal odredbo o veliki amnestiji, katere so deležni pripadniki hrvaških oboroženih sil, kateri so se pregrešili proti predpisom vojaškega zakona od 10. aprila do 27. julija 1943. Amnestija se ne nanaša samo na tiste vojake, ki so bili obsojeni ali so v preiskavi radi veleizdaje, protidržavnega delovanja in komunističnega udejstvovanja. Deležni so je pa vsi vojni begunci, če se bodo v 14 dneh prijavili svojim edinicam.

Lektorat za romunski jezik in kulturo. Novo sklenjeni kulturni sporazum med NDH in Romunijo predvideva ustanovitev lektorata za romunski jezik in kulturo na zagrebškem vseučilišču ter lektorata za hrvaški jezik in kulturo na bukareški univerzi.

Kulturna avtonomija za Hrvate v Romuniji. Z najnovejšim kulturnim sporazumom med Romunijo in Hrvaško je romunska vlada priznala hrvaški narodnostni skupini v Romuniji popolno kulturno avtonomijo.

Javno filmanje v Zagrebu. Poročali smo že o pripravah za ustvaritev prvega hrvaškega večjega filma »Lisinski«. V filmu bo tudi več velikih prizorov, ki bodo prikazovali slavnostni koncert Zagrebške filharmonije. Za to priliko je ravnateljstvo državne filmske službe povabilo meščanstvo na sodelovanje, ki se je povabilu odzvalo ter je sodelovalo na koncertu dne 31. julija. Koncertno prireditev so v celoti filmali.

Iz Srbije

Srbski šport danes. Povojni srbski šport preživlja vse težave, ki jih današnji vojni čas prinaša z večjimi in manjšimi razlikami vsem narodom tudi na športnem polju. Priznati pa je treba, da so se v novi Srbiji tudi športniki hitro znašli in njihovo delo se vrši naprej. Kot najvišji športni forum v Srbiji je DSO, to je Državni športni odbor, ki so mu podrejene vse športne ustanove.

24. Grof pa ni videl zanjo. Ko sta se davi srečala ob reki, kjer je jokal v nemirne valove in so kalni valovi v strugi tekmovali s spomladanskim vetrom, je niti spoznal ni.

Število športnih klubov pa danes ni prav nič manjše kakor je bilo pred vojno.

Osredje športnega zanimanja je, kakor skoraj povsod, nogomet. V juniju mesecu so se dovršila podzvezna prvenstva in v juliju so pričele tekme za državno prvenstvo. V tem prvenstvu bodo sodelovali štirje klubi iz Beograda, ki so se plasirali kot prvi v beograjski podzvezi, dalje pa še štirje klubi iz notranjosti. Beograjski klubi ki bodo igrali v državnem prvenstvu, so sledeči: BSK SK 1913 (bivša Jugoslavija), Obilić in Čukarički SK. BSK je pri podzveznem prvenstvu dosegel med desetimi beograjskimi klubi prvo mesto z 31 točkami pred SK 13 s 26 točkami. Iz province bodo sodelovali tudi štirje klubi, in sicer niška Poboda, SK Jagodina, Mačva iz Šabca in en klub iz Kragujevca. Največ izgledov za državno prvenstvo ima vsekakor BSK. Zanimivo je tudi, da beograjsko občinstvo v zelo velikem številu prihaja na tekme in da je včasih na igrišču po deset tisoč ljudi.

Lahka atletika je že dalj časa nekaka bolna točka srbskega športa. Materiala in to dobrega materiala ne manjka, glavna pomanjkljivost je v organizaciji. V letošnji sezoni tako rekoč ni bilo še nobene prave lahkoatletske prireditve. Kljub temu je bilo pa zabeleženih na malih kljubskih prireditvah nekaj srednje dobrih uspehov, z izjemo enega, ki ga smemo šteti za zelo pomembnega, to je skok v višino Vukoviča (BSK) 1.86 m, kar pomeni evropski rezultat, trenutno na devetem mestu. Naj omenimo še pomembnejše rezultate: krogla: Nikola Novakovič 12.80; disk: isti: 37.98. V Šabcu so na mitingu kar trije tekli 100 m pod 12 sekund, vendar športni poročevalci nekoliko sumijo v pravilno merjenje časa. Skok v daljavo: Medaković (Mačva) 6.48. To bi bilo približno vse, kar je omembe vredno.

Boks je postal prava manija vseh klubov. Redki so še klubi, ki nimajo boksarske sekcije. Nedeljo za nedeljo se vrste razni boksmeči med raznimi klubi. Koliko pa je vredna vsa ta boksarska mladež, bi se pa moglo oceniti samo ob kakih pomembnejših srečanjih.

Zelo so se po vojni v Srbiji uveljavili novejši športi košarka in odbojka. Vsi večji beograjski klubi imajo te sekcije in so tudi dosegli že zelo lepe uspehe.

Poglavje zase so pa vsekakor konjske dirke, ki so že desetletja omiljen šport Beograjčanov. Za ta šport se ne zanimajo samo oni, ki so prijatelji lepega jahanja, ampak morda v še večji meri vsi oni tisoči in tisoči, ki gredo vsako nedeljo popoldne na hipodrom k Carevi ćupriji in imajo v žepih vsaj nekaj stotakov, če že ne tisočakov. Konjske dirke so namreč najprej velika igralnica. Šele potem pravi šport. Zdi se, da je šport (in z njim seveda tudi igralnica) letos dobil še prav poseben razmah. Vso sezono lansko leto je bilo v stavnicah prometa le kakih 88 milijončkov dinarjev, letos je pa že po osmih dirkah vsota prometa prišla čez 50 milijonov dinarjev. Poznavalci tega športa (kar se res samo športne strani tiče) pravijo, da ima Beograd danes na vsem Balkanu gotovo najlepše dirke in nekaj konj, ki bi se prav uspešno kosali z raznimi znanimi inozemskimi dirkalnimi konji.

Čeprav je poletje, naj vendar omenimo, da so preteklo zimo imeli celo nekaj smučarskih tekem v beograjski okolici. Naše čitatelje bi morda najbolj zanimalo to, da je na glavnih tekmah v smuku zmagal Tone Grošelj, doma z Jesenic, ki je brez leve roke. Isti brezroki Grošelj je lansko leto na lahkoatletskem prvenstvu Srbije dosegel v metu kopja drugo mesto z daljavo 42.30 m.

Ping-pong. Prvak je trenutno že Blažon, ki je tudi naš rojak, vendar pa mu obetajo, da ne bo dolgo nosil tega naslova. Na zadnjih prireditvah se je zelo slabo odrezal in ga bo v bližnjem prvenstvu Srbije gotovo kdo prehitel.

Če povemo še, da v Beogradu izhaja zelo dobro urejevan in bogato ilustriran športni list »Sport«, ki izhaja tedensko in prinaša vse športne novosti od doma in iz inozemstva, smo o srbskem športu, kakršen je danes, povedali tako rekoč vse.

Iz športa

Nov uspeh v metanju kopja: 72.15 m. Na Švedskem drž. prvenstvu lahkoatletov je dosegel Sven Eriksson letošnjo najboljšo znamko v metanju kopja 72.15 m. Prav dober je bil tudi Arne Durkfeldt v teku na 5000 m; zmagal je s časom 14:35.4 min. Zaradi primerjave omenjamo, da so dosegli pri finskem prvenstvu na isti progi nekoliko šibkejši čas: Viljo Heino 14:35.6 min.

Tudi Ferencvaros je prišel v finale za pokal sv. Štefan. Pred 22.000 gledalci je premagal Ferencvaros SK Gammo s 4:0 (2:0), zdaj pa ga čaka končno srečanje z Ujpestom. Zanimivo tekmo za dragoceno trofejo bodo gledali v Budimpešti.

TEL. **KINO UNION** 22-21

Sijajna burka, ki bo izzvala burjo prisrčnega smeha

MACARIO

»Dečko z Zapada«

Tajni ljubavni sestanki s hčerko svojega dednega sovražnika. Ugrabljen od roparjev, mučen in v zadnjem hipu pomotoma rešen. Junak dneva, ki z zvijačo premaga vse nasprotnike in doseže zaželeno spravo.

PREDSTAVE ob 14.30 in 18.30.

TEL. **KINO MATICA** 22-41

Ljubezenska drama slavne pevke in letalskega častnika. Prepričljiva moderna vsebina, lepe pesmi in velike plesne revije

»Velika ljubezen«

V glavnih vlogah trije ljubljenci občinstva: Zarah Leander, Viktor Staal, Paul Hörbiger

PREDSTAVE ob 16.30 in 19
v nedeljo ob 10.30, 15, 17 in 19!

TEL. **KINO SLOGA** 27-41

ERMETE ZACCONI

eden izmed največjih filmskih umetnikov v svojem najboljšem delu

»Don Buonaparte«

z Oretta Fiume, Osvaldo Valenti, Mino Doro!

Film nagrajen na mednarodni razstavi v Veneziji! Poleg filma še dokumentarij: EN DAN V LJUBLJANI.

PREDSTAVE ob 14, 16, 18.

MALI OGLASI

MANJŠO PEČ dobro ohranjeno, kupim. Ponudbe v upravo »Slovenca« pod »Peč« 5653. (k

BREZOVE METLE držaje za lopate in omela itd. dobite pri »Gospodarski zvezi«, Bleiweisova cesta 29 in Maistrova 10.

HIŠE, PARCELE v centru in na periferiji, prodam. - Parcele od 35.000 lir naprej. Realitetna pisarna Zajec Andrej, Tavčarjeva 10, telefon 34—65. (p

ŠIVALNA STROJA krojaški in čevljarski, znamke »Singer«, v dobrem stanju naprodaj. - Poizve se v Bizoviku 37.

»SINGER« šivalni stroj, skoraj nov, izboren material, prodam. Mara Šorn, Kolezijska ulica št. 2, pri trnovski cerkvi.

DEKLE starejše, želi spoznati zaradi ženitve starejšega fanta ali vdovca poštene preteklosti in mirnega značaja. Ponudbe v upravo »Slov.« pod »Poštena« št. 5851. (ž

V vsako hišo »Slovenca«!

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali, ko nam je umrla ljubljena mama, gospa

Katarina Tavčar

ji lajšali trpljenje med hudo boleznijo, jo mnogoštevilno spremili na njeni poslednji poti ter poklonili krasne vence in lepo cvetje, izrekamo najprisrčnejšo zahvalo. - Sv. maša zadušnica bo v torek, dne 24. avgusta 1943, ob 7 v župnijski cerkvi sv. Jakoba.

V Ljubljani, dne 22. avgusta 1943.

Žalujoči otroci s sorodstvom.

Zahvala.

Vsem, ki ste z nami sočustvovali, ki ste spremili našo

Jožico

na božjo njivo in jo obsuli s cvetjem — prisrčna hvala.

Ljubljana, 24. avgusta 1943.

RODBINA KLOPČAVAR

Umrla nam je naša srčno ljubljena hčerka, sestra, svakinja in teta, gospodična

Angela Lesjak

višji poštni kontrolor v pokoju

Pogreb drage pokojnice bo v torek, 24. avgusta, ob 3 popoldne z Žal iz kapele sv. Jožefa k Sv. Križu.

Ljubljana, Maribor, dne 23. avgusta 1943.

Žalujoče rodbine

Lesjak, Jakopin, Babkov, Zupanec.

Iz zlate dobe trgovine s pijavkami

Iz Perzije je prišla k nam navada, da so začeli uporabljati pijavke v zdravilstvu. »Kadar je Perzijcu dolg čas,« poroča neki star popotnik, »pa si poišče kako boleče mesto na svoji koži, pa čeprav na koncu nosu ali na uhlju, in si nastavi tjakaj pijavko«.

V prvih desetletjih preteklega stoletja se je pijavka uvrstila tudi v evropsko zdravilstvo in je odtlej vse »mode« zdravilstva zmagoslavno prestala. Še dandanes je v naših modernih bolnišnicah in klinikah istega zdravilnega pomena kakor v ljudskem zdravljenju. V nedavni preteklosti je prišla pijavka spet do velikih časti in je dala nekemu novemu zdravilu celo latinsko ime — h i r u d i n —, ki prepreči, da se kri prehitro ne sesede.

Pijavke za vse!

Z naglico, s kakršno se skoraj vse novotarije v zdravilstvu razširijo po svetu, si je pijavka pridobila sloves kot splošno zdravilo za vse mogoče bolečine in bolezni. V berlinski bolnišnici, kjer do l. 1810 še niso bili uporabili niti ene pijavke, je do l. 1820 naraslo število uporabljenih pijavk na 15.000 do 20.000 na leto. In tako je bilo po vseh bolnišnicah po vsem svetu, a rekord so imele pariške bolnišnice. Krog l. 1820 so porabili ondi na leto od 500.000 do 600.000 pijavk, a v letih od 1830 do 1840 pa 5 do 6 milijonov na leto! Taki potrošnji pa evropske vodé niso mogle zadostiti in zato je bilo treba pijavke uvažati. Poleg Severne Afrike je prišla v poštev A n a t o l i j a in sicer predvsem p a m f i l i j s k i o k r a j. Na tej, 70 do 80 km dolgi obalni pokrajini ob zalivu Adalija, ki se za njim dviga pogorje Taurus, je nešteto rečic, potokov in potočkov, ki so prepolni pijavk. Kar brž so stopile na dan razne trgovske družbe s pijavkami, ki so imele njih tvrdke svoje glavne pisarne v Carigradu, Smirni, Adaliji in Kasabi. V Anatoliji je bilo več in več evenka...

Preprosto, a z velikimi bolečinami so lovili pijavke. V Pamfiliji je bilo na pretek revnih družin s številnimi otroki, ki so se dale na razpolago kot žive vabe. Kar cela ljudska plemena, moški in ženske, starci in dojenčki, ne meneč se za golo telo in izgubo krvi, so brodili po rekah in potokih. Pijavke so se jim v množicah priseesale na telo. Ljudje so brezbrižno za vso slabost stopali na suho in si odstranjevali pijavke. Dajali so jih v košarice, napolnjene v mahom in listjem, in jih odnašali domov. Tu so stali lončeni čebri, ki so s pristanišč redno prihajali ponje in jih odvažali v Evropo in celo v Ameriko.

Prevozno brodovje za pijavke

V ta namen je bilo na razpolago posebno maloazijsko prevozno brodovje. Prav tako, kot imamo dandanes posebne ladje za prevoz petroleja, banan in pomaranč, za zmrzlo meso itd., so imeli takrat posebne ladje za pijavke. To so bili njih notranji prostori polni vgrajenih kamnitih čebrov s sladko vodo. To vodo so morali venomer obnavljati, saj je pijavka jako »pokvarljivo« blago. Več ducatov ljudi ni imelo med vožnjo drugega dela, ko da so morali paziti na pijavke, jih preskrbovati s svežo vodo, lačne živalce hraniti z lastno krvjo, poginile pa metati proč. To delo so morali, jako vestno opravljati, zakaj pomorski prevoz pijavk je bil zako tvegan. Izgube od 20 do 30 odstotkov so bile na dnevnem redu in meni nič tebi nič vračunane v kupčijo. A včasih so se zvišale izgube na 100 odstotkov: ladja s pijavkami je morala ves svoj mrtvi tovor pometati v morje in odpluti spet domov. Zato je bilo v Pamfiliji zmeraj po več »pijavkinih bankrotov« in manjše tvrdke jih niso mogle prestajati. Njih lastniki, ki so se prej šopirili z zlatimi urami in debelimi demantnimi prstani in ki so bivali v razkošnih vilah, so morali spet stopiti v reke in potoke in se preživljati kot žive vabe pijavk...

Leto za letom so iz Pamfilije izvažali na milijone in milijone pijavk. Nekakšna pijanost od samega de...rja je zajela to maloazijsko pokrajino in celo v najbolj podrti pamfilijski koči so zvedavo čakali na poročila pijavkine borze v Adaliji, kjer so vsak dan opoldne razglašali uradni kurs trgovine s pijavkami...

Tudi sultan je hotel imeti dobiček

Kmalu so postali turški kaimakami — okrajni glavarji — nevoščljivi spričo tega velikanskega dobička. Bilo je kar precej novopečenih pijavkinih milijonarjev, ki so celo na najvišje sultanove uradnike z viška gledali. Bivali so v najlepših hišah, imeli so najkrasnejše vrtove, harem poln lepih žensk in so se gostili na sijajnih pojedinah. Zatorej je izšel poseben ukaz, ki je razglašal visoke davke na trgovino s pijavkami. Ti davki so se višali ali nižali, kakor je bilo pač po volji uradnikov, ki so pri tem zaslužili lepe denarce zase. To je prišlo sultanu na ušesa, Mahmud II., ki je takrat sedel na prestolu osmanskega carstva, je storil svoje: prepovedal je, da bi smeli paše pobirati davke in je ukazal, da se morajo tovrstne dajatve iztekati v državno blagajno. Tako so prišli trgovci s pijavkami z dežja pod kap, saj je samo prvo leto teh državnih davkov prejela država 15.000 turških funtov od pamfilijskih trgovcev s pijavkami.

Spomini in upanje

A navzlic tej najvišji udeležbi se je ta izdatna kupčija še desetletja dobro obnesla. Šele potem ni bila več tako dobičkanosna, ko evropska medicina ni pijavke nič več smatrala kot vsesplošno zdravilo in se je tako znižalo število uporabljenih pijavk. Mimo tega so se tudi drugi nekaj naučili od anatolijskih velepodjetnikov in oglasili so se novi založniki iz Italije, Španije, iz Poljske, Ogrske, južne Rusije in iz dežel ob ustju Donave. Dalje so v srednji Evropi priredili več ribnikov za rejo pijavk, ki so jih hranili z ribami in žabami. Neko nemško gojišče pijavk je že v začetku osemdesetih letih razposlalo do 4 milijone pijavk na leto. Zaradi te velike konkurence in ker ni bilo nič več toliko povpraševanja po pijavkah se prevoz pijavk iz Male Azije ni več izplačal. Tiho in ne da bi bil svet to opazil je »pijavkina borza« v Adaliji zaprla svoja vrata, obogateli prekupci so poprodali svoje vile in revežem ni bilo nič več treba dajati svoje krvi pijavkam.

Čeprav je od teh časov preteklo že precej let, pa se v Pamfiliji še zmeraj spominjajo tistih krasnih časov, ko je kupčija s pijavkami tako bajno cvetela. Še dandanašnji upajo, da se bodo povrnili tisti časi. Zaradi njih bi se lahko, saj so pamfilijske vode še zmeraj prepolne teh temno-modro-zelenih krvosesov, tako da se ondi na prostem sploh ni moči kopati.

Večer na Arnu

Nemira, mračnih spominov, zlih slutenj poln se človek na večer utrga od študija. Vabijo razsvetljene ulice, vabi šepetanje sprehajalcev, zgovornih tako, kakor da živijo v mestu samo srečni ljudje.

Lep večer je bil, veter je vasoval v gorah in hladil od sonca ožgana pobočja. Sončni žarki so se v zadnjih pramenih lovili med temnozelenimi vejami, božajoči veter je tiho drsel preko naših duš in utrujenih oči. Tako nekam trudni smo bili, brez volje, kakor bi zaprtih oči poslušali monotono pljuskanje morskih valov ob kamenite bregove in ne mislili ničesar. Vse nam je bilo neznano, nedognano, le samotni sončni žarek je še trepetal na belem, praznem listu našega življenja.

Nalahno smo se zibali v čolnu na mirnih valovih Arna in se ozirali nazaj, kjer je bilo v daljavi videti silhuete mesta Firenze. Zahajajoče sonce je slovo jemaje rdečilo krošnje košatih dreves in raz široke oboke daljnjih gorà so odsevali žarki večerne zarje v svojem čarobnem sviju. Čez širna rodovitna polja in po tihih dobravah je razprostiral mrak svoj temni pajčolan. In v ta prijazni, molčeči mir je donel zadnji spev samotnega kosa in z njim mehko ubiraje se melanholični glas večernih zvokov, dolgo odmevajočih od loga do loga.

Svetlo-zelenkasta reka Arno je počasi žuborela v svoji strugi in šumela svojo večno, stoletno pesem skozi »Ponte vecchio« in ostale štiri stoletne mostove čez kamenje, čez vrtince, mimo zelenih poljan in oljčnih nasadov, mimo samotnih kmetij in prijaznih vasic tja proti Zapadu mimo Pise in še dalje v krasni, mameči, širni svet. Vrbe ob vodi so zelenele, kakor da so zrasle ta hip in širile svoje košate veje nad rečno gladino. Zadaj pa so se širila bujna, pisana polja do horizonta, ki so ga obrobljale razkošne linije brd, drevja in grmovja. Vse je vrelo, kipelo moči, razkošja, sreče; tisoč melodij je plavalo v zraku, opojni vonji so vstajali iz zemlje in oko je rajalo v bogastva polnih, nasičenih večernih barvah. Bujnost poletja se je razkošno javljala v vsej prirodi.

Ob šepetanju vetrov in šumenju valov, siti vročine azurnega neba in pekočega sonca, smo mirno veslali v senci košatih dreves in občudovali srebrno se lesketajoče valove, nalahno se zibaje, kakor v gondoli. Zdelo se

mi je, kakor da je prišla iz davno pozabljenih sanj spet nazaj tista radostna, iskrena, res mlada mladost, ki se mi je zdelo, da je ne bo več. Na novo so oživeli vsi mladostni spomini tihe sreče, miru in srebrnih majskih melodij.

Arno se je vedno bolj pogrezal v temo, medtem ko so se hribi okoli Firenz že svetili v nadzemski luči. Grič Settignano, ki leži precej visoko in je ves posajen z oljčnimi nasadi, ter Piazzale Michelangelo z Michelangelovim Davidom, eno izmed njegovih največjih mojstrovin, odkoder je razgled na mesto najlepši, ter vsa višja ležeča okolica so se že kopali v opojnosti mesečine. Vitka Signoria se je dvigala visoko proti nebu, Duomo je bil videti v večernem mraku kakor nenadoma iz megle se dvigajoča strma stena.

Da, lepe so Firenze s svojimi starodavnimi palačami, umetnostnimi galerijami, krasnimi cerkvami in stoletnimi mostovi, skozi katere šumi Arno svojo večno stoletno pesem mimo prostranih sončnih poljan v širni svet. Čim delj si v njih, tem bolj si zaljubljen vanje, čim delj si od njih, tem bolj hrepeniš po njih.

*

Pozno ponoči smo se vračali domov, tihi, vsi zatopljeni v misli, ki so sanjale nazaj tja v svoje spomine in sanje, kar vam zbudi pozornost slepec, sloneč ob ograji mostu, ki igra violino. Njegove slepe oči so globoke in temne, kakor globine morskih jezer, in njihov enakomerni, mirni, otožni pogled je kakor žalostinka, peta ob tihem obrežju samotnih ribnjakov. Zdi se mi, kakor da gleda v glasovih, kakor da si z lokom slika svet, svoj svet, poln bajk in krasot. Vse slišim iz odmevov njegovih strun: lahno pošepetavanje vetra v mehkih poletnih nočeh, sentimentalen šum pomladnega dežja in divje besnenje morja, ko se v ogromnih valovih razbija na obrežju. Poslušam ga in gledam z njegovimi slepimi očmi njegovo sonce, njegovo nebo, njegove zvezde, ki so drugačne kot naše. Gledam v zvoku njegovih strun sanjave gozdove in v veselem, poskočnem tonu preproste alpske popevke, vidim male vasice daljnjega pogorja. In kadar se mu duša vzpne v genijalen polet njegovih carstev, kadar lega na njegovo morje, kadar plava nad njegovimi ravnicami in kadar se vzpenja na njegove gore, tedaj sanjam z njim in moje srce se boji, da mu ne bi zastal lok. Nalahno šelestijo veje preko vseh teh naših dni in spominov; in mi le sanjamo.

(Planinko.)

ČRKOVNICA

a — a — a — č — d — e — e — i — i — i — j — j — k — k — k — l — n — n — n — o — o — o — p — p — s — s — t — t — v — v

Le . . . . .
. le . . . .
. . le . . .
. . . le . .
. . . . le .
. . . . . le

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu), naslednje: mesto v Srednji Italiji; donavski otok; slovenski pesnik in pisatelj († 1887); slovenski arhitekt; trg na Štajerskem; blago za oblaganje tal.

Rešitev z dne 18. avgusta:

Korošec, Skoplje, Jakopič, Biokovo; Helixon, Korytko.

Novomeščani!

Izšli sta dve novosti iz zbirke „NAŠA KNJIGA“:

Salminen:
Katrina
(Prodajna cena L. 65)

Hünermann:
Oče Damian
(Prodajna cena L. 55)

Naročniki naj ju dvignejo v naši podružnici

Zal. Naše knjige LJUDSKA KNJIGARNA v Ljubljani

Združene papirnice

javljajo žalostno vest, da je umrl njih dolgoletni uradnik, gospod

Franc Šešek

delovodja

Pogreb se bo vršil v sredo, dne 25. avgusta 1943, ob 5. uri popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah, na pokopališče k Sv. Križu.

Vestnega in požrtvovalnega uradnika bomo ohranili v častnem spominu!

Vevče, dne 23. avgusta 1943.

RAVNATELJSTVO

Umrl je naš stari, zvesti tovariš, gospod

Franc Šešek

delovodja Združenih papirnic

K večnemu počitku ga bomo spremili v sredo, dne 25. avgusta 1943, ob 5. uri popoldne iz kapelice sv. Andreja na Žalah na pokopališče k Sv. Križu.

Dragega pokojnika bomo ohranili v najlepšem spominu!

Vevče, dne 23. avgusta 1943.

Društvo nameščencev Združenih papirnic

MOLITEV NA GORI

10 Vinko Beličič Novela

Tedaj mu je nenadno ovila roke okoli vratu in ga stisnila k sebi. Prav tako naglo pa se mu je spet iztrgala, se obrnila v stran in se kot osramočena zazrla v prazni nedogled. Potem ga je lahno potegnila za roko.

»Pojdiva v cerkev, bova molila,« je hladno rekla in stisnila ustnice.

»Kaj pa, če bo cerkev zaklenjena in ne bova mogla noter,« se je spomnil in spet obstal.

Mojca ni dolgo premišljevala.

»Izpred vrat bova gledala v nebo in razodela Bogu svoje težave- skrbi in načrte.«

Cerkev svetega Frančiška je bila res zaklenjena in drugega tudi ni bilo pričakovati. Vse je bilo tiho naokoli, slovesno v molku gozdov in sončni luči. Stopila sta k vratom.

»Obleci si plašč, Mojca, ker hladno piha!«

Molčala sta zatopljena vsak v svojo molitev, zroča v sinje nebo, preko golih vrhuncev drevja. Čez čas se je Mojca okrenila k Janku.

»Veš, kaj sem sklenila? Če bom kdaj imela hčerko, ji bo ime Lučka.«

Nasmehnil se je, se za majhen čas zamislil in odgovoril:

»Najinemu sinu pa bodi ime Andrej!«

Tako se je končala njuna prva molitev na gori. V tistem slovesnem trenutku sta se njuni srci potopili v svetost in milost kakor še nikdar dotlej, in nenadno sta se zbala sreče in svetlobe, ki ju je polnila. Preveč je bilo obojega v njima, več, kakor more človek prenesti.

Zazrla sta se v nebo. Na obzorju se je dvigal bel oblak ko snežena gora, v gozdu se je močneje zajedal hladen veter.

Sedla sta na pogrnjena tla in jedla. Potem je Janko z iztegnjeno desnico kazal Mojci svetel zvonik otaviškega svetega Jakoba, naselja na ravnini, cerkvice, srebrno nit Kolpe na sivem obzorju in vrtoglavi Klek daleč na jugu.

Poldan je že zdavnaj odzvonilo, ko sta odšla z vrha. Pot nazaj je bila urna in lahka, čeprav so kolena pri hoji strmo navzdol hudo trpela. Planina in rodovitne planinske njive so ostale za njima, krenila sta po cesti na desno in spet prišla v bukov gozd.

Oblak na zahodni strani se je širil ko ogromna snežnobela jadrnica na modrem jezeru.

Ko sta vrh Rodin prišla na plano, je Janko pokazal z roko na ravnico sredi pobočja, kjer so se k beli, s pločevino pokriti cerkvici stiskali vrtovi in poslopja.

»Mojca, tam so Otavice.«

Zdrknila sta po stezi čez košenico, vedno niže ju je vedla pot. Drobceno cvetje oparnice se je osipavalo in kosova pesem ju je spremljala.

Mati Petrušička je stala baš na vrtu, gledala oblačke, ki so se že ko čreda pomikali po nebu, in mislila, kako blagodejen bi bil gorek dež, ko sta prišla sin in... in...

Z nasmehom, kot bi bili že stari znanci, je Petrušička stisnila Mojci roko, a kakor bi bila v zadregi, se gospodične ni upala pogledati. Vprašujoče se je ozrla v sina in rekla:

»Gotovo sta lačna. Kar pojdita noter.«

»To je pa sestra Tina.«

Mojca je dekletu ponudila roko, povedala svoje ime in se prijazno pošalila:

»Zdaj pa, Janko, ko smo tri ženske tu, boš moral vedno molčati in samo poslušati. Ne, Tina?«

S smehljajem na zardelem obrazu je Tina pripravljala mizo, sedla potem k peči in tiho gledala lepo, zgovorno in spretno Ljubljančanko. Mati je sedela na klopi pod podobo Matere božje z Brezij in jima stregla. Po obedu je beseda postala resnejša in važnejša.

»Tako, mama, moje šole gredo h kraju.«

»O Bog bodi zahvaljen, da bom jaz to dočakala!« je vzdihnila Petrušička.

»Da,« je nadaljeval Janko, »in zato sem povabil Mojco, da jo spoznate, kakor se že midva poznava.«

Mojca se je smehljala in v zadregi ni vedela, kam naj gleda. Njene oči so se srečale s Petrušičkinimi in se povesile ko v krivdi in grehu.

»Pazita,« je rekla ženica, »da bosta vredna velike zakonske sreče in da ne razdereta pota, ki pelje k njej! Zakaj potlej zbogom božji blagoslov!«

Janku je bilo mučno. Pogledal je Mojco. Dekle ni odmaknilo oči s Petrušičke, ki se je sama sebi čudila, kako so ji mogle take besede priti iz ust. Kaj si bo mislila ta tuja gospodična o njej? Ali bo prav razumela njeno skrb za sina, ki po štiri in dvajsetih letih prehaja izpod materinega varstva v vzporedno življenje z drugo žensko — z ženo? Toda — kaj naj ona uči! Dovolj sta stara, učena in pametna.

»Veste kaj,« je Janko presekal molk, »zapeli bomo kako pesem. No, Tina, kar začni, seveda tako, ki jo bomo vsi znali.«

V pesmi, ki se je iz sobe razlivala skozi okna po vrtovih in se družila s petjem ptic, so utonile vse drobne skrbi. Četvero src je zalila topla spokojnost, ki je zadnja stopnja pred popolno človeško srečo. Ali pa ni sreča že spokojnost sama, ko ni v človeku nikakih nemirnih želja?

Zunaj je sonce medtem obledelo, počasi, počasi so ga bili prepregli beli oblački. Čas je naglo mineval in treba je bilo misliti na odhod.

»Zdaj se Mojca in jaz skupaj vračava v Ljubljano. Ko pridem ob košnji spet na Otavice, mama, boste lahko rekli: ‚Moj sin Janko je pa profesor.‘ Upam, da boste lahko tako rekli.«

Janko je veselo zrl v mater.

»Bog daj, da bi bilo tako!« je vzdihnila Petrušička, potem pa se obrnila k Mojci: »Tudi vi morate takrat priti, veste!«

Mojca je molče prikimala, ob njenem zamišljenem nasmehu se je Janko vznemiril. Kaj je z njo? V katerem svetu spet živi? Ali se ji znova povrača v spomin lanska pomlad?

Mati in Tina sta gledali za njima, ki sta odhajala po stezi, mimo pokopališkega zidu, mimo starih lip, se manjšala, izginjala... v svoj svet... v skrivnostni svet ljubezni, bodočnosti, skupne usode.

»Tako je, Tina, vidiš,« je zamišljeno rekla Petrušička molčeči hčeri. »Medve ostajava na svojih Otavicah, onadva pa si drugod postavljata svoj novi, mladi dom.«

Z dvorišča je bilo slišati perutnino, ki se je spravljala spat. Pričelo se je mračiti, nobena zvezda se ni prižgala.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič Izdajatelj: Inž. Jože Sodja Urednik: Viktor Cenčič